

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอำเภอบันทรบุรี

การเลือกตั้ง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักเกณฑ์ในระบบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนคนไทยมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้นมิได้เกิดจากการต่อสู้เรียกร้องจากประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศอย่างเช่นประเทศตะวันตกแต่อย่างใด ตรงกันข้ามการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง กลับมาจากผู้ปกครองซึ่งอยู่เบื้องบนที่พยายามยึดเย็ดให้กับประชาชนเพื่อนำมาเป็นช่องทางความชอบธรรมในการใช้อำนาจการปกครองเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้มีอำนาจส่วนใหญ่มักจะไม่ยึดถือและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แห่งประชาธิปไตยเท่าใดนัก เพราะมีการทำกรปฏิบัติรัฐประหารบ่อยครั้ง จนกระทั่งการปฏิวัติรัฐประหารเกือบกลายเป็นประเพณีทางการเมืองอย่างหนึ่งของไทย

การปกครองระบบประชาธิปไตยมีรากฐานมาจากแนวความคิดที่ว่าผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ปกครอง ดังนั้นในระบบประชาธิปไตยจึงมีการเลือกตัวแทนเขาทำหน้าที่บริหารประเทศโดยได้รับความยินยอมจากประชาชน อย่างไรก็ตามการมอบให้ตัวแทนเป็นผู้ใช้อำนาจแทนประชาชนไม่ใช่ว่าหมายความว่าจะต้องมอบให้ตลอดไป การเป็นตัวแทนของประชาชนจะต้องอยู่ภายใต้กำหนดเวลาซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ นอกจากนี้การให้เสรีภาพทางการเมืองแก่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดังกล่าวที่ว่า (๑) "รัฐบาลที่ดีที่สุดคือรัฐบาลที่ปกครองน้อยที่สุด" การให้เสรีภาพทางการเมืองจึงเป็นที่มาของการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกตัวแทนที่แนวความคิดเห็นตรงกัน

(๑) เศรษฐาธิ วงศ์โกมลเชษฐ์, หลักรัฐศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมภพ
ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕) หน้า ๑๒๔

ประเทศที่ทำการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จในการปกครอง
ส่วนใหญ่มีปัจจัยประกอบดังต่อไปนี้ คือ

- ๑. ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน
- ๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- ๓. ความสำนึกทางการเมืองของประชาชน

๑. ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญต่อการปกครอง ทั้งนี้ เพราะประชาชนจะเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญกับการปกครอง ก็ต่อเมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ในการเมืองที่พอสมควร สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศกึ่งพัฒนา ระบบสังคมและการเมืองของไทย เป็นแบบครึ่ง เกิม หรืออยู่ในระหว่างเปลี่ยนแปลง (Transitional) ปัญหาสภาพสังคม และการเมืองของไทยจึงมีลักษณะคล้ายปัญหาประเทศกึ่งพัฒนาทั้งหลาย ได้แก่ "ลักษณะผสม" ของ ระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง คือมีส่วนที่ทันสมัยกับส่วนที่ล้าสมัยปนกันในเวลาเดียวกัน (๑) จะพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ของไทยประกอบอาชีพกสิกรรม และมีรายได้ค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ประชาชน ยังขาดการศึกษาซึ่งมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน ทั้งนี้เพราะการศึกษาจะ ช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครอง

นับตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา รัฐบาลหลาย สมัยได้ส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะว่า

..... รัฐบาลจะค้นหาวิธีที่ดียิ่งจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายให้พลเมืองรู้จักระบอบ การปกครองตามแบบประชาธิปไตย ให้มีความเป็นอยู่เหมาะสมแก่สมัยรัฐธรรมนูญ รัฐบาลจะไ้ดำเนินการ ตามแนวความคิดอันนี้ให้ไกลผลให้พลเมืองยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ในการที่จะฝึกฝนให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดีนั้น จะต้องฝึกฝนทางกาย จรรยา และใจ รวมกันไปและใหญ่ที่ใ้รับการศึกษาดำเนินการอาชีพ

(๑) กมล สมวิเชียร, พัฒนาการเมืองไทย, หน้า ๗๔

ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญได้ก็ รัฐบาลนี้จะให้บำรุงการศึกษา การอาชีพและการหาวิชาความรู้ ความต้องการแห่งรัฐธรรมนูญถือว่าการปฏิบัติมีงานในสำคัญยิ่งกว่าที่แลวมหาใหญ่ที่ใดตามการศึกษาใน โรงเรียนไปแล้ว ให้มีโอกาสฝึกฝนตนเองได้ไม่ละทิ้งเสีย และทุกคนมีโอกาสหาความรู้ได้อย่างเต็มที่ที่จะจัดระบบประชาธิปไตย (๑)

ในสมัยต่อมาได้พยายามเน้นความสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะรัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ปรับปรุงแผนการศึกษาของชาติใหม่ โดยกำหนดให้ขยายการศึกษาภาคบังคับขึ้นประถมศึกษาให้ยาวออกไปจาก ๔ ปี เป็น ๗ ปี นอกจากนี้รัฐบาลในสมัยหลังพยายามที่จะขยายการศึกษาภาคบังคับถึงประโยคประถมคอนปลายไปตามลำดับต่าง ๆ

การศึกษามีผลต่อการพัฒนาการทางการเมือง เป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้และความเข้าใจทางการเมือง ได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีชีวิตอยู่ในสังคมแบบประชาธิปไตยด้วยการส่งเสริม ความสามัคคี ความคิดริเริ่ม และความมีเหตุผล จากผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในยุโรปพบว่า มีประชาชนหนึ่งสี่ยี่สิบเก้าคนในวัย ๑๖ แต่ในประเทศที่ไม่ได้ปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือในประเทศที่มีการปกครองโดยใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ มีจำนวนประชาชนที่ หนึ่งสี่ยี่สิบเก้าคน (๒)

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ความเป็นประชาธิปไตยของแต่ละประเทศจะมีระดับมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยอันหนึ่งอันใดในการปกครองของประเทศนั้น มีความชอบธรรมมากน้อยเพียงใด และเครื่องวัดความชอบธรรมคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง S.M. Lipset กล่าวว่า ประชาธิปไตยในสังคมที่ซับซ้อนปัจจุบัน หมายถึงระบบการเมืองซึ่งเปิด

(๑) กวง เก๋อ็น พิษาลบุตร "ประวัติศาสตร์การศึกษาไทย" ใน รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย, หน้า ๑๐๑

(๒)

Ibid., p. 27

โอกาสให้เปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้อย่างสม่ำเสมอ และหมายถึงกลไกทางสังคมซึ่ง เปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ โดยการเลือกตั้งผู้ที่เหมาะสมเข้าดำรงตำแหน่ง ดังนั้น ประชาธิปไตยจะมั่นคงมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับคนในประเทศนั้น ๆ ว่ามีหลักการ มีคุณภาพ และความสามารถในระดับใด

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การปกครองในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ การมีส่วนร่วมทางการเมืองมิได้หมายถึงการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึงการบีบบังคับหรือชักชวนอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Method of Pressure and Persuasion) อีกด้วย กล่าวคือหลังจากที่ประชาชนได้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง (Voting) เสร็จสิ้นแล้ว มิได้หมายความว่า จะเสร็จสิ้นภาระหน้าที่ของประชาชนไม่ แต่ประชาชนจะต้องคอยติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดเวลาอีกด้วยว่า ได้มีการปฏิบัติตามนโยบายที่ใดแถลงไว้หรือไม่ รวมตลอดจนถึงการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นตัวแทนราษฎรหรือเพื่อนฝูงที่อยู่ใกล้ชิด การร่วมกันติดตามความเคลื่อนไหวการทำงานของรัฐบาล และวิพากษ์วิจารณ์ จะเป็นการชี้แนะให้รัฐบาล ไคร่ท่าทางที่และความต้องการของประชาชน ทั้งยังเป็นการควบคุมผู้แทนราษฎรมิให้ปฏิบัติหน้าที่นอกกรอบนอกทาง เพราะผู้แทนราษฎรส่วนมากหวังที่จะได้รับเลือกตั้งในสมัยต่อไปอีก นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายถึงการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ (Formal Action) อีกด้วย กล่าวคือในบางประเทศประชาชนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นซึ่งออกมาในรูปของการเพิกถอนใจออกจากตำแหน่ง (Recall) การแสดงมติมหาชน (Referendum) การริเริ่มเสนอกฎหมาย (Initiative) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้อำนาจทางการเมือง และให้ประชาชนได้มีโอกาสตัดสินใจในปัญหาทางการเมืองที่สำคัญอีกด้วย การกระทำดังกล่าว นอกจากเป็นการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนได้สำนึกถึงความสำคัญของการเมืองแล้ว ยังเป็นการยอมรับว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง

ประชาชนในประเทศตะวันตกส่วนใหญ่ มักจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ทั้งนี้เพราะได้มีการเรียนรู้ทางการเมืองตั้งแต่ในวัยเด็กจนกระทั่งเติบโต จากการศึกษาเด็กในโรงเรียนเบื้องต้นของชาวอเมริกัน Easton และ Hess กล่าวว่า การเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กได้

(๑) Ibid., p. 27

เริ่มตนและหลอหลอมได้ก็ก่อนที่เด็กจะได้เข้าโรงเรียน และได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงนี้ (๑) ในสังคมสมัยใหม่การเรียนรู้ทางการ เมืองเกิดขึ้นในชั้นเรียน ทั้งในคานหลักสูตรและกิจกรรมทาง ๆ ซึ่งครูจะช่วยหลอหลอมการพัฒนาทางการ เมืองให้กับเด็ก ๆ โดยทั่วไปผู้นำทางการ เมืองและนักการศึกษา มักจะเชื่อว่าหลักสูตรทฤษฎีที่ศึกษาที่โรงเรียนมีส่วนช่วยถ่ายทอดความรู้และค่านิยมให้เป็นพลเมืองที่ดีได้ ส่วน James S. Coleman ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมประชาชน หรือ การให้การศึกษาทางการ เมืองแก่ประชาชนโดยเน้นถึงว่าประชาชนที่ศึกษามีส่วนร่วมทางการ เมืองของประเทศชาติอย่างไร (๒) สำหรับการศึกษาของไทยยังไม่ส่งเสริมเกื้อกูลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากนัก นอกจากนี้วิธีการสอนยังไม่ค่อยเป็นเสรีประชาธิปไตย (๓) การศึกษาไทยที่ปรากฏตามสถิติการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๑๓ มีจำนวนผู้รู้หนังสือที่อ่านออกเขียนได้ (Literacy) ที่มีอายุตั้งแต่ ๒๐ ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๖ แต่ตามสภาพข้อเท็จจริงแล้วยังมีผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวนไม่น้อยที่อ่านหนังสือไม่ออกออก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาในท้องถิ่นและชนบทยังไม่ดีพอ นอกจากนี้ผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับไปแล้วไม่มีโอกาสพบทวนหรือโอกาสทวนที่ใดศึกษามาก กล่าวคือ ความจำเป็นทำให้ชาวชนบทต้องใช้ชีวิตประจำวันไปวันหนึ่ง ๆ โดยมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม ผู้เขียนรับราชการที่อำเภอ กบินทร์บุรี ทำหน้าที่ควดคอบให้บริการประชาชน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ออก และไม่ สามารถเขียนหนังสือได้ แม้แต่ชื่อตัวเองบางครั้งก็ไม่สามารถเขียนได้ หรือเขียนได้ไม่ถูกต้อง แสดงให้เห็นว่า การศึกษาในชนบทจำเป็นต้องปรับปรุงอีกมาก ในทางทฤษฎีแล้ว โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งในการอบรมทางการเมือง (Political Socialization) ทั้งนี้เพราะโรงเรียน

(๑)

Richard Dawson and Kenneth Prewitt, Political Socialization (Boston : Little Brown and Company, 1969) p. 45

(๒)

Ibid., p. 147

(๓)

นรินทร์ พานิชกิจ การเลือกตั้งกับสภาพสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธีเลือกตั้งแบบรวมเขต และแบ่งเขต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านสังคมวิทยาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๕๖

เป็นผู้ให้ความรู้ขั้นพื้นฐาน ความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง สิทธิ หน้าที่ และสร้างบทบาทให้บุคคลในสังคม นอกจากนี้โรงเรียนยังมีส่วนช่วยฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ฝึกให้กล้าแสดงความคิดเห็น สร้างสรรความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และร่วมกันทำงานแก้ไขปัญหาคง ๆ เป็นกลุ่ม โรงเรียนไม่ควรทำหน้าที่ให้ความรู้ทางการเมือง เฉพาะเด็กวัยเรียนเท่านั้น แต่ควรมีบทบาทรับผิดชอบหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว (๑) เมื่อพิจารณาถึงระบบการศึกษาไทย กระบวนการอบรมทางการเมืองในโรงเรียนมิได้ฝึกสอนให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ถูกฝึกค่านิยมและคุณธรรมในระบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดมาตรฐานการศึกษาทำให้ประชาชนในชนบทมีความรู้พื้นฐานไม่ดี และมีผลกระทบตอความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในด้านการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง และการติดตามควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ประเทศไทยยังขาดกลุ่มอิทธิพล (Pressure Group) และกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาลอย่างใกล้ชิดอีกด้วย ดังนั้น การควบคุมรัฐบาลจึงขึ้นอยู่กับความสนใจและความสามารถของประชาชน ซึ่งประเทศไทยมักจะประสบปัญหาเรื่องประชาชนไม่ค่อยสนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องคอยกระตุ้นเตือนและส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อจะได้มีความรู้ ประสบการณ์ และความเข้าใจในระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น

๓. ความสำนึกทางการเมือง

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของคนส่วนใหญ่ ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวนี้จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสนใจของประชาชนนั่นเอง หากว่าประชาชนมีความสำนึกทางการเมือง และปรารถนาจะเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองก็จะทำให้การเมืองมีเสถียรภาพมากขึ้น โดยทั่วไปนักรัฐศาสตร์ส่วนมากเห็นพ้องกับคำกล่าวที่ว่า การปกครองประชาธิปไตย

(๑) ทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้นำในท้องถิ่นที่สามารถชักนำประชาชนในชนบทได้ ครูควรมีส่วนรับผิดชอบต่องานเด็กนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เช่นมีส่วนร่วมกับการหรือปลัดอำเภอในการจัดโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษในวันหยุด โครงการอบรมประชาธิปไตยในชนบท โครงการอบรมวิชาชีพ โครงการศึกษาผู้ใหญ่ ฯลฯ

เป็นการปกครองของผู้ที่มีการศึกษา เพราะระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมทาง
 การเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ และความสำนึกของประชาชน
 ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย Almond และ Verba ได้กล่าว
 ถึงความสำนึกทางการเมืองว่า ประชาชนขาดความสำนึกทางการเมืองนี้มีมูลเหตุมาจาก วัฒนธรรม
 ทางการเมือง โดยแบ่งวัฒนธรรมการเมืองออกเป็น ๓ แบบ คือ (๑) ๑. Parochial Political
 Culture หมายถึง วัฒนธรรมการเมืองของสังคมที่ล้าหลัง คนส่วนใหญ่มุ่งแต่เรื่อง
 การทำมาหากิน ประชาชนยังไม่มี การคาดหวังจากระบบการเมือง ไม่มีกฎเกณฑ์ทางการเมือง เช่น
 การปกครองหมู่บ้านที่ทางไกลความเจริญ ๒. The Subject Political Culture เป็น
 วัฒนธรรมการเมืองที่ประชาชนได้รับการอบรมและเรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์ทางการเมือง หากแต่ประชาชน
 มีความเฉื่อยชาไม่สนใจ ๓. The Participant Political Culture เป็น
 วัฒนธรรมที่ประชาชนได้รับการอบรมทางการเมือง มีความรู้เรื่องการเมือง มีความสำนึกทางการเมือง
 และแสดงบทบาททางการเมืองอย่างแข็งขัน

สำหรับประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยมั่นคง อย่างเช่น อังกฤษ และ
 สหรัฐอเมริกา นั้น จะมีลักษณะวัฒนธรรมการเมืองแบบที่ ๓ มาก คือ ประชาชนส่วนใหญ่มีความสนใจ
 ระบบการเมือง และแสดงออกทางการเมืองด้วยการสนับสนุนหรือคัดค้านนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจะ
 สะท้อนให้รัฐบาลทราบความต้องการของประชาชน ส่วนประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา จะมีลักษณะ
 วัฒนธรรมการเมืองแบบที่ ๑ และแบบที่ ๒ มากกว่าแบบที่ ๓ คือประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีการคาดหวัง
 จากระบบการเมือง มีความเฉื่อยชา ไม่สนใจที่จะมีบทบาททางการเมือง มีก้นส่วนน้อยเท่านั้นที่มีความ
 สำนึกทางการเมือง และแสดงบทบาททางการเมืองอย่างแข็งขัน อย่างไรก็ตาม การที่ประชาชนเกิด
 ความสำนึกและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยขึ้นอยู่กับการศึกษาอบรมทางการเมืองและการฝึก
 ฝนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ในวัยเด็ก จึงมีผลทำให้ประชาชน
 มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และมีความสำนึกทางการเมือง

(๑)

Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The Civic Culture
 (Princeton : Princeton University Press, 1963), pp. 17-19

การแข่งขันทางการเมือง (Political Competition)

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยคือประชาชน การใช้อำนาจ
ดังกล่าวผ่านทางผู้แทนราษฎรที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาทำหน้าที่ในรัฐสภา การคัดเลือกบุคคลจึงจำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการพิจารณาคัดเลือก โดยการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครจะ
เสนอตัวพร้อมทั้งกำหนดแนวนโยบายพรรคการเมือง เพื่อให้ประชาชนทราบและตัดสินใจเลือกนโยบายที่
เห็นชอบ และการที่จะให้ประชาชนทราบในแนวนโยบายแต่ละพรรค จึงอาศัยการโฆษณาหาเสียง การ
หาเสียงเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเกมที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในช่วง
การหาเสียงก่อนการเลือกตั้ง บรรดาเนักการเมืองจะกำหนดตัวและสถานที่ที่จะทำการปราศรัยและหา
เสียง

การแข่งขันทางการเมืองมีจุดประสงค์ที่จะหาความนิยมชมชอบจากประชาชน เพื่อว่า
ประชาชนจะไคลงคะแนนเสียงใหญ่ผู้สมัคร ทางเคียวที่จะให้ประชาชนใครจักตัวและทราบถึงนโยบาย
ของผู้สมัครก็ของอาศัยการหาเสียงเลือกตั้ง ควบคู่กับการหาเสียงจึงกระทำกันอย่างจริงจังในช่วง
ใกล้วันเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้งจึงเป็นการโฆษณาเพื่อให้ประชาชนใครจักหน้าตาขอเสียง ตลอดจน
จนความรู้ความสามารถของตัวผู้สมัคร

การเลือกตั้งเป็นขั้นแรกสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย^(๑) เพราะการ
ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการเฟ้นหาผู้ปกครองที่มีความรับผิดชอบเข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศ
การเลือกตั้งจึงเปิดโอกาสให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในประเทศตะวันตกมักจะพบว่าการรณรงค์หา
เสียงนั้นเป็นการออกไปปรากฏตัวและแสดงสุนทรพจน์ตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาส
ตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แถลงนโยบายของพรรคตรงกับความต้องการของประชาชน
นอกจากนี้ประชาชนบางส่วนให้การสนับสนุนนักการเมือง และเขาช่วยเหลือด้วยการโฆษณาหาเสียง
ตลอดจนบริจาคเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งอีกด้วย ในช่วงที่มีการหาเสียงเลือกตั้ง
ประชาชนจะพักตัวและติดตามข่าวคราวตลอดเวลา

(๑) William H. Riker, Democracy in the United States, p. 35

การหาเสียงเลือกตั้ง

การหาเสียงเลือกตั้ง เปรียบเสมือนกับการสู้รบของทหารซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะได้รับชัยชนะในการต่อสู้เพื่อจะไขว้โอกาสเข้ามาเป็นรัฐบาลภายหลังการได้รับชัยชนะดังกล่าว สำหรับการเมืองในอเมริกาได้ให้ความสำคัญในการหาเสียงเลือกตั้งมากเพราะว่า ผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงมักจะมองดูผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๓ ประการ คือ (๑) พรรคการเมืองที่สังกัด (parties) บุคลิกภาพ (personalities) และแนวความคิดทางการเมือง (issues) ซึ่งเป็นปัญหาที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชน ส่วนมากจะเน้นส่วนใดเป็นเรื่องของการตัดสินใจของแต่ละบุคคล การรณรงค์หาเสียงจึงเป็นการต่อสู้ทางการเมืองที่สำคัญ โดยเฉพาะเมื่อใกล้ถึงวันเลือกตั้ง นักการเมืองในอเมริกาส่วนมากก็จะใช้รณรงค์หาเสียงด้วยการกระทำความรู้จักกับประชาชน โดยการไปปรากฏตัวในที่สาธารณะ เพื่อพบประชาชน รับฟังและถกเถียงกับประชาชนถึงปัญหาต่าง ๆ ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อกล่าวสุนทรพจน์และพูดถึงปัญหาทางการเมือง โดยมีผู้ฟังเป็นจำนวนมากหอมล้อมและสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หลังการหาเสียงเลือกตั้งสำหรับปัญหาทางการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีแนวความคิดที่แน่นอนเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ มิใช่เป็นการพูดเพื่อเอาใจประชาชนแต่เพียงอย่างเดียว การหาเสียงเลือกตั้งในประเทศตะวันตกมีการดำเนินงานไว้ออกคั้งแต่ในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ดังนั้น การดำเนินงานหาเสียงจึงไม่ค่อยประสบปัญหาสำหรับผู้สมัคร ๆ ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่มึพื้นฐานทางการเมืองมาก่อน เช่น สมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาการหาเสียงมีแนวความคิดอยู่ ๒ ประการเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการรณรงค์หาเสียง (๒) แนวหนึ่งเชื่อว่าการรณรงค์หาเสียงควรจะทำทีละเล็กละน้อยก่อน และทำอย่างเต็มที่ก่อนการเลือกตั้ง อีกแนวหนึ่งเชื่อว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงส่วนมากตัดสินใจตั้งแต่

(๑) The League Woman Voters of the United States, Choosing the President (Washington, D.C., 1972) p. 43

(๒) อับราฮัม ลินคอล์น และ จอน โอ นิวมัน, การเมืองแบบอเมริกัน, แปลโดย ดร. กระมล ทองธรรมชาติ พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๑๔๔

เริ่มมีกิจกรรมรณรงค์หาเสียง เพราะฉะนั้นในตอนเริ่มเปิดการรณรงค์หาเสียงจึงควรทำกันอย่างจริงจังให้มากที่สุด ส่วนวิธีการรณรงค์หาเสียงที่ดีที่สุดคือการออกไปพบผู้มีสิทธิเป็นการส่วนตัว (door to door campaign) โดยถือว่า การพบกันจะเป็นเพียงการจับมือชั่วคราว หรือการทักทายอย่างรวดเร็ว และตอบคำถามอย่างเร่งรีบ แต่เวลาเหล่านี้มักจะสร้างความรู้สึกประทับใจเกี่ยวกับตัวผู้สมัครลงในจิตใจของผู้มีสิทธิออกไปตลอดการรณรงค์หาเสียง (๑) การพบผู้มีสิทธิออกเสียงตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อทักทายจึงเป็นสิ่งจำเป็น

การเผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ในปัจจุบันการเผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับการเลือกตั้งในประเทศตะวันตกมีความสำคัญต่อการประสบผลสำเร็จของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวิทยุ และโทรทัศน์ ทั้งนี้เพราะสื่อสารเหล่านี้สามารถเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิออกเสียงโดยตรงและสามารถเผยแพร่ให้คนส่วนใหญ่ได้ทราบเป็นจำนวนมาก ในปี ๑๙๖๐ การแข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่าจอห์น เอฟ. เคนเนดี ชนะการเลือกตั้ง ต่อ ริชาร์ด นิกสัน ส่วนหนึ่งมีผลมาจากการโต้วาทีทางโทรทัศน์ (๒) นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์มีส่วนสำคัญต่อภาพพจน์ของนักการเมือง เพราะการเขียนข่าวสนับสนุนหรือคัดค้านใจนักการเมืองย่อมมีผลต่อการเลือกตั้งทั้งสิ้น การหาเสียงที่นิยมกระทำกันอีกวิธีหนึ่ง คือ การเขียนคำขวัญและการพิมพ์ใบปลิวประกาศและแจกจ่ายให้กับประชาชนทราบ สำหรับประเทศที่ประสบความสำเร็จในทางการเมืองส่วนใหญ่ ประชาชนจะมีความเข้าใจและเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง รู้จักคุณค่าของสิทธิทางการเมือง และให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (๓) เพราะประชาชนมีการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในระบอบการเมือง และสนใจ

(๑) เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๔

(๒) เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๕

(๓) วิมลวรรณ จินตราพันธ์ "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไทย" ใน ประชาธิปไตย และหน้าที่ของผู้แทนราษฎร, เมธา สุขบรรทัด รวบรวม (กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๑๗), หน้า ๑๘๕

ที่จะติดตามข่าวคราวของบ้านเมือง จึงทำให้ประชาชนเหล่านั้นสามารถจะวินิจฉัยปัญหาใญ่ถูกตองและมีความเชื่อมั่น (Self - Confidence) ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดลงไป

วิธีการที่จะให้ประชาชนมีความรู้และเกิดความตื่นตัวทางการเมือง จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือสื่อสาร (Communication Process) ซึ่งเป็นเครื่องถ่ายทอดข้อเท็จจริงและป้อนข้อมูลให้กับประชาชนส่วนใหญ่ได้รับฟัง เป็นผู้สอนและชักนำประชาชนให้เข้าใจในบทบาททางการเมืองของตน (๑)

สำหรับเครื่องมือสื่อสารมวลชน (Mass Media) ของไทย ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อสารที่เข้าถึงประชาชนได้ แต่ก็ไม่ได้อาสาถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้กับประชาชนมากนัก เนื่องจากสื่อสารมวลชนดังกล่าวมักจะเสนอรายการบันเทิง นวนิยาย ให้ประชาชนได้รับฟังมากกว่า ข่าวสารทางการเมือง และประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่สนใจที่จะฟังข่าวสารเกี่ยวกับบ้านเมือง ฟังนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเบื่อหน่าย หรือเห็นว่า เป็นเรื่องของรัฐบาลก็ได้ จะพบว่า แมแต่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวง ประชาชนก็ยังสนใจรายการบันเทิง เช่น ภาพยนตร์ทางทีวี หรือฟังรายการเพลงทางวิทยุมากกว่าที่จะสนใจฟังข่าวสารของบ้านเมือง เพราะประชาชนส่วนใหญ่มักจะเปิดเครื่องรับโทรทัศน์ในคอนตัวกำ หลังจากเปิดสถานีและหลังจากที่มีการถ่ายทอดข่าวเสร็จแล้ว การปิดเครื่องรับวิทยุและโทรทัศน์ในช่วงที่มีการถ่ายทอดข่าวทำให้มีความรู้ความเข้าใจในข่าวสารของบ้านเมืองน้อยลงแล้ว ยิ่งเพิกทั้งปิดหูปิดตาเด็กซึ่งกำลังจะเป็นเยาวชนของชาติไม่ให้รับฟังข่าวสารของบ้านเมืองไปอีกด้วย

การหาทุน

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีบทบาทต่อการเลือกตั้ง ซึ่งสามารถช่วยเหลือให้ผู้มีสิทธิได้มีโอกาสรับเลือกตั้ง ก็คือสมาคม สโมสร กลุ่มเอกชน สหพันธ์ และสหบาลต่าง ๆ (๒) ซึ่ง

(๑) เกษม ศิริสัมพันธ์ "สื่อสารมวลชนกับการพัฒนาการเมือง" ใน ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ, อมร รักมาศย์ และชัคติยา กรรณสูต, เรียบเรียง, (กรุงเทพ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๔), หน้า ๔๖

(๒) คร. ชูวงศ์ นายบุตร, นักพรรคการเมือง, หน้า ๘

ช่วยเหลือในค่านำตั้งเงินหรือโดยวิธีอื่นในระหว่างการเลือกตั้ง เนื่องจากการรณรงค์หาเสียงต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก การหาทุนในต่างประเทศกระทำโดยการขอบริจาคจากประชาชนหรือขอความช่วยเหลือทางการเงินจากเพื่อนร่วมธุรกิจ และการจัดรับประทานอาหารร่วมกัน นอกจากการหาทุนแล้ว ในประเทศตะวันตกยังมีองค์การของประชาชนเข้าร่วมรณรงค์ให้นักการเมืองที่ประชาชนสนับสนุน (Supporters) อีกด้วย สำหรับการหาทุนของไทยไม่สามารถจะกระทำได้เหมือนในต่างประเทศ เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับการเมือง และไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือกลุ่มผู้สนับสนุนอย่างแท้จริง สภาคนต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นก็มิได้อำนวยผลดีต่อระบบการเมือง แต่อย่างใด การหาทุนของพรรคการเมืองในเมืองไทยจึงไม่ใคร่ผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะการหาทุนของพรรคการเมืองต้องอาศัยผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีฐานะร่ำรวย เป็นผู้อุปถัมภ์พรรคตลอดเวลา

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว การแข่งขันทางการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะในเวทีทางการเมือง จำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบ ความสำคัญอยู่ที่ว่าปัจจัยเหล่านี้สามารถจะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สมัครใดมากน้อยเพียงใด การตัดสินใจเลือกวิธีการที่เหมาะสมย่อมมีโอกาสได้รับความนิยมนอกจากประชาชนมากกว่า ซึ่งถือว่าเป็นเทคนิคที่สำคัญอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญ ๆ ที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งใหม่โอกาสมากขึ้นนอกเหนือไปจากวิธีการหาเสียงที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ

๑. พรรคการเมืองที่สังกัด พรรคการเมืองบางพรรคได้รับความนิยมนอกจากประชาชนคั้งนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะสมัครในนามพรรคที่ได้รับความนิยมนอกจากประชาชนก็พลอยมีโอกาสสูงขึ้นไปด้วย ซึ่งจะพบว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่ได้รับความนิยมนอกจากประชาชนในกรุงเทพมหานครมากที่สุด จนถึงกับมีคำล้อเลียนว่า "ถ้าเอาแมวไปผูกเนคไทสมัครรับเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร ในนามพรรคประชาธิปัตย์ ก็ยังมีหวังได้รับเลือกตั้งแน่นอน" (๑)

(๑) สหกร เกียรติระบือไกล, ถ้าอยากเป็นผู้แทน (กรุงเทพมหานคร : นวัตกรรมการพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๑๒๗

๒. บารมี นักการเมืองจำเป็นจะต้องได้รับความเห็นชอบและสนับสนุนจากประชาชนมากพอสมควร จึงจำเป็นจะต้องอาศัยคุณความดี ความเคารพนับถือตลอดจนความเกรงใจจากประชาชน ซึ่งใคร่สิ่งสมไ้วมานานพอสมควร

๓. คุณวุฒิ แม้ว่าประชาชนจะไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญกับคุณวุฒิของผู้สมัครรับเลือกตั้งมากนัก แต่ในระยะหลังจะพบว่าผู้สมัคร ๆ มักจะมีแนวโน้มในด้านการศึกษาระดับสูง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่ ๑ เป็นต้นมา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากขึ้น จากสถิติจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนในการเลือกตั้งทั่วไปทั้ง ๑๑ ครั้ง จำแนกตามระดับการศึกษาของ เศรษฐบุตร กุศรัถิ์พิทักษ์ ศาลการังว่าในระดับปริญญาตรีแม้จะมีคะแนนมากที่สุดมาในทุกรัฐเลือกตั้ง แต่อัตราส่วนการเพิ่มกลับลดน้อยลง ดังนั้นในการเลือกตั้งคราวหน้า (๒๒ มกราคม ๒๕๑๘) การศึกษาในระดับนี้อาจไม่ใช่ระดับที่มีคะแนนสูงสุด ระดับอนุปริญญาและมีชั้นมศึกษาก่อนตนเองอาจเข้ามาแทนที่ก็ได้ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีคะแนนเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะมีจำนวนไม่มากนัก^(๑) ก็ตาม อย่างไรก็ตามในจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้มในด้านการศึกษาระดับสูงขึ้น^(๒)

๔. ดินกำเนิด การสมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นที่ผู้สมัครเกิด หรือมีภูมิลำเนาอยู่ย่อมได้เปรียบคู่แข่งกันมาก ทั้งนี้เพราะสามารถรู้ภาษาท้องถิ่น รูสภาพหมู่บ้านและความต้องการของ

(๑) เศรษฐบุตร กุศรัถิ์พิทักษ์ "รัฐสภา - ภูมิหลัง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย รุ่น พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๕๑๒" ใน ศัพท์การเมือง โดยชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๑๕๔ - ๑๕๕

(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ทั้งหมด ๒๒๕ คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมีจำนวน ๘๔ คน ปริญญาโทขึ้นไปมีจำนวน ๒๕ คน ส่วนการเลือกตั้งปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ปรากฏว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด ๒๗๕ คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน ๘๒ คน หรือ ๓๓.๐๘% (ลดลง) ปริญญาโทขึ้นไปมีจำนวน ๕๐ คน หรือ ๑๗.๗๘% (เพิ่มขึ้น ๒๑ คน) โดยแยกเป็นวุฒิปริญญาโท ๓๕ คน ปริญญาเอก ๑๕ คน โปรดดูรายละเอียดใน อมร สารวัตร และ ชนะ สอาดเอี่ยม "ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาของไทย พ.ศ. ๒๕๑๕" รัฐสภาสาร ๒๔ (พฤษภาคม ๒๕๑๕) : ๒๓๑ - ๒๓๒

ประชาชนตลอดจนเป็นผู้ที่ได้รับความนิยมจากประชาชนซึ่งมีความรู้สึกท้องถิ่นนิยม (Localism) ซึ่งคิดว่าควรจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นของตน เพราะสามารถจะผูกพันง่ายกว่าการเลือกผู้สมัคร ๆ ในท้องถิ่นอื่น

๕. บุคลิกภาพและผลงานในอดีต บุคลิกภาพในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง สามารถสร้างความดึงดูดจิตใจของประชาชนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะทางและการวางตัวให้เหมาะสมในแต่ละโอกาส นอกจากนี้ผลงานในอดีตที่ใคร่กระทำความยอมมีผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีโอกาสได้รับความนิยมน่าขึ้น ดังนั้น จึงพบว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มักจะสร้างโรงเรียน ทำนุบำรุงวัด สร้างถนน เพื่อให้ประชาชนได้เห็นผลงานและเห็นความสำคัญในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การแข่งขันทางการเมืองในอำเภออินทร์บุรี

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๑๘ ครั้งนี้ เริ่มขึ้นกระตั้นทันทีเนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๑๘ และกำหนดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๘ พรรคการเมืองต่าง ๆ ต้องดำเนินการสรรหาบุคคลเพื่อส่งผู้เข้าสมัครในนามของพรรค พร้อมทั้งกำหนดค่านักทุกและวิธีการหาเสียงโดยรีบด่วน เพราะว่ามีเวลาน้อย การเตรียมตัวและการหาเสียงจึงไม่สามารถดำเนินไปโดยที่เท่าที่ควร เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเขตเลือกตั้งแล้ว ปรากฏว่าจังหวัดปราจีนบุรีแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น ๒ เขต มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ ๒ คน สำหรับอำเภออินทร์บุรีอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ ซึ่งประกอบด้วยอำเภอเมืองปราจีนบุรี อำเภอบ้านสร้าง อำเภอศรีมหาโพธิ์ กิ่งอำเภอโคกปี่ อำเภอประจันตคาม อำเภออินทร์บุรี กิ่งอำเภอนาคี การเลือกตั้งครั้งนี้มีนักการเมืองสมัครเข้ารับเลือกตั้งมากพอสมควร โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ ๒ มีผู้สมัครถึง ๒๓ คน สำหรับในเขตที่ ๑ มีผู้สมัครจำนวน ๑๘ คน แต่ได้ถอนตัวออกจากการแข่งขัน ๑ คน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สมัครพรรคเดียวกัน การที่ผู้สมัครในเขตที่ ๑ มีจำนวนน้อยกว่าผู้สมัครในเขตที่ ๒ เพราะผู้สมัครในเขตที่ ๑ มีนักการเมืองที่เคยได้รับการเลือกตั้งในสมัยก่อนมาแล้วถึง ๓ คน นอกจากนี้ผู้สมัครในเขตนี้ยังมีบุคคลที่มีชื่อเสียงด้วยกันหลายคน ผู้สมัครหน้าใหม่ ๆ จึงเดินไปสมัครในเขตที่ ๒ กันเป็นส่วนใหญ่ เพื่อว่าจะมีโอกาสได้รับเลือกตั้งมากขึ้น (๑) สำหรับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตที่ ๑ ทั้ง ๑๘ คน ก็มี

(๑) ผู้เขียนได้สอบถามบรรดาข้าราชการเก่า ๆ ที่อยู่ในอำเภออินทร์บุรี

รายชื่อต่อไปนี้.-

๑. นายจรัส มุสิกวงษ์	พรรคพิทักษ์ไทย
๒. นายสมาน ภูมิภาณุชนะ	พรรคชาติไทย
๓. นายเฉลิมพล ทวีตวร	พรรคกิจสังคม
๔. นายพิชัย เป็ลปลั่ง	พรรคพลังประชาชน
๕. นายไปร้ง เจริญรัตน์	พรรคกิจสังคม
๖. นายสมบูรณ์ เกษสุภา	พรรคพิทักษ์ไทย
๗. นายไพจิตร กนกกลอง	พรรคเกษตรสังคม
๘. นายบูรินทร ฉิมภาแก้ว	พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย
๙. นายคำรงค์ศักดิ์ สหะศักดิ์มนตรี	พรรคชาติไทย
๑๐. นายสมบูรณ์ สมบูรณ์กุล	พรรคสังคมนิยม
๑๑. นายบุญส่ง สมใจ	พรรคธรรมสังคม
๑๒. นายเทพ สมใจ	พรรคธรรมสังคม
๑๓. นายสุวิทย์ ทรงนารัตน์	พรรคธรรมาชีพไทย
๑๔. นายเสริมชาติ ยามะรัตน์	พรรคประชาธิปไตย
๑๕. นายคุณ บุญธรรม	พรรคประชาธิปไตย
๑๖. พ.ต.ทองคำ เสนะเกษมรัฐ	พรรคสังคมนิยม
๑๗. นายจำลอง ชรรณะ	พรรคประชาธิปไตย
๑๘. จ.ส.อ.สุวัฒน์ พรหมกล่อม	พรรคกรงสยาม

หมายเหตุ ผู้สมัครหมายเลข ๑๔ ขอถอนตัวก่อนถึงวันเลือกตั้ง

ภูมิหลังของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การสมัครรับเลือกตั้งในเขตที่ ๑ นี้ ปรากฏว่าผู้สมัครส่วนใหญ่เป็นชาวปราจีนบุรี และในจำนวนนี้ปรากฏว่าเป็นชาวกบินทร์บุรีถึง ๗ คน ผู้สมัครเลือกตั้งในเขตนี้หลายคนเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานทางการเมืองมาก่อน การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร คนใดจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับการสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้สมัครทุกคน ผู้วิจัยไม่สามารถจะกระทำได้นี้เนื่องจากผู้สมัครบางคนได้ออกหาเสียงและไม่ได้ให้ความร่วมมือ การศึกษาถึงภูมิหลังของผู้สมัครจึงกระทำไม่ได้ครบถ้วน อย่างไรก็ตาม การศึกษาภูมิหลังของผู้สมัครหลายคนได้ชี้ให้เห็นว่าแต่ละคนมีภูมิหลังทางการ เมืองมาก่อนการเลือกตั้งบางแล้ว ซึ่งศึกษาเป็นรายบุคคล โดยย่อได้ดังนี้

๑. นายบุญส่ง สมใจ สังกัดพรรคธรรมสังคม เป็นชาวปราจีนบุรีโดยกำเนิด ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเมือง จ.ปราจีนบุรี การศึกษาสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (ม. ๖) มีอาชีพค้าขาย ผลงานในอดีต เคยเป็นข้าราชการกระทรวงมหาดไทย เคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ ครั้ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ และ ๒๕๑๔ เคยเป็นเทศมนตรีเทศบาลเมืองปราจีนบุรี และนายกเทศมนตรี ๓ สมัย เคยไปประชุมรัฐสภาและดูงานประเทศเกาหลี ไต้หวัน เวียดนาม เขมร และได้รับครีตการมงกุฎไทย

๒. นายโปร่ง เจริญรัตน์ สังกัดพรรคกิจสังคม เป็นชาวปราจีนบุรีโดยกำเนิด ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเมือง จ.ปราจีนบุรี การศึกษาสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (ม. ๖) อาชีพเป็นข้าราชการบำนาญ ผลงานในอดีตเคยเป็นข้าราชการป่าไม้อำเภอ กระทรวงเกษตร เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปราจีนบุรี ปี ๒๕๑๓ เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี ๒๕๑๔

๓. พันตรี ทองคำ เสมะกินธุ์ สังกัดพรรคสังคมชาตินิยม เป็นชาวนครนายก โดยกำเนิด ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเมือง จ.ปราจีนบุรี การศึกษาสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (ม. ๖) อาชีพเป็นข้าราชการบำนาญ ผลงานในอดีตเคยรับราชการทหารเลขาแพทย์ สังกัดกระทรวงกลาโหม เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี ๒๕๑๔

๔. นายเฉลิมพล หริทวาร สังกัดพรรคกิจสังคม เป็นชาวปราจีนบุรีโดยกำเนิด ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอกบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี การศึกษาสำเร็จการศึกษาอาชีวะจากประเทศเยอรมัน อาชีพค้าขาย ผลงานในอดีตเคยเป็นกรรมการวัด และเคยเป็นนายกเทศมนตรีตำบลกบินทร์ ปี ๒๕๑๗

๕. นายสมบูรณ์ สมบูรณ์กุล สังกัดพรรคสังคมชาตินิยม เป็นชาวปราจีนบุรีโดยกำเนิด ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอกบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี การศึกษาสำเร็จชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ ๓ (ม. ๖) อาชีพค้าขาย ผลงานในอดีตเคยเป็นกรรมการและเลขานุการส่งเสริมการค้า
เคยเป็นอนุกรรมการ พช. เคยเป็นประธานกลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลยานวี อำเภออินทร์บุรี
เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดปราจีนบุรี ปี ๒๕๑๔

๖. นายเทพ สมใจ สังกัดพรรคธรรมสังคม เป็นชาวปราจีนบุรีโดยกำเนิด
ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเมือง จ.ปราจีนบุรี การศึกษาสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๕ (ม. ๘) และ
ไค้รุชิ ปม. อาชีพเป็นอดีตศึกษาธิการจังหวัด กระทรวงศึกษาธิการ ผลงานในอดีตเคยเป็นสมาชิก
เทศบาลเมืองปราจีนบุรี ปี ๒๕๑๔

๗. นายคุณ บุญธรรม สังกัดพรรคประชาธิปไตย เป็นชาวปราจีนบุรีโดยกำเนิด
ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอบางกะปิ กรุงเทพฯ ฯ การศึกษาสำเร็จชั้นปริญญาโท มีวุฒินักธรรมเอก,
พม., เปรียญ ๔ อาชีพเป็นผู้จัดการโรงเรียน ผลงานในอดีตไม่ปรากฏ

๘. นายดำรงศักดิ์ สหะศักดิ์มนตรี สังกัดพรรคชาติไทย เป็นชาวปราจีนบุรีโดย
กำเนิด ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอพระโขนง กรุงเทพฯ ฯ การศึกษาสำเร็จชั้นประถมปีที่ ๗
(ม. ๓) อาชีพรับเหมาก่อสร้าง ผลงานในอดีตไม่ปรากฏ

การศึกษาภูมิหลังของผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นชาวปราจีนบุรี หรือมีภูมิลำเนา
อยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี มีอายุระหว่าง ๓๐ - ๕๐ ปี โดยเฉลี่ย และผู้สมัคร ฯ หลายคนเป็นคนหนุ่ม
ที่เพิ่งสมัครรับเลือกตั้งระดับชาติ อาชีพส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ และพ่อค้าที่มีฐานะดีพอสมควร
ในจำนวนนี้ผู้สมัคร ฯ หลายคนมีพื้นฐานทางการเมืองมาจากการเป็นสมาชิกสภาเทศบาล หรือสมาชิก
สภาจังหวัดมาก่อนที่จะสมัครรับเลือกตั้งระดับชาติ ซึ่งคล้ายกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ ที่เคยผ่านการเลือกตั้งระดับสภาจังหวัดประมาณ ๑๗ % และเคยผ่าน
งานเทศบาลมาแล้วถึง ๒๗ %^(๑) นอกจากนี้ผู้สมัคร ฯ บางคนเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา

(๑) เศรษฐพร กุศลวิทย์ "รัฐสภา - ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย รุ่น พ.ศ.
๒๔๗๖ - ๒๕๑๒" ใน สถิติการเมือง, หน้า ๑๒๔

ผู้แทนราษฎรในสมัยก่อน ๆ มาแล้ว (๑)

นโยบายของผู้สมัครและนโยบายของพรรคการเมือง

การกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง เป็นแนวทางในการปฏิบัติภายหลังจากที่พรรค
นั้น ๆ ใดรับเลือกตั้งแล้ว นโยบายของพรรคจึงเป็นการประกาศนโยบายให้ประชาชนได้ทราบว่า พรรคเหล่านั้น
มีแนวความคิดจะทำอะไรหลังจากที่ได้รับเลือกตั้งแล้ว การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ศึกษาเพื่อตัดสินใจ
เลือกพรรคที่มีแนวความคิดตรงกัน สำหรับนโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในการเลือกตั้งครั้งนี้
ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองกว่า ๓๐ พรรค เสนอตัวเข้ารับใช้ประชาชน ดังนั้น การเสนอรายละเอียด
เกี่ยวกับนโยบายจึงไม่สามารถจะนำมาเขียนเป็นรายละเอียดในที่นี้ได้ อย่างไรก็ตามพรรคการเมือง
ต่าง ๆ ของไทยได้กำหนดนโยบายของพรรคไว้อย่างกว้าง ๆ ซึ่งพอจะสรุปเป็นแนวทางไว้ได้ดังนี้

นโยบายทางด้านการเมือง ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการปกครองประชาธิปไตย
เสริมสร้างความสามัคคี กำจัดการฉ้อราษฎร์บังหลวง รวมทั้งเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ให้มีสัพทีเสริ-
ภาพ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและบริหารประเทศ ปฏิรูประบบ
และกลไกการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพ

นโยบายทางด้านการเศรษฐกิจ ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยโดย
รัฐเข้าแทรกแซงจัดระเบียบทางเศรษฐกิจ ลดช่องว่างความแตกต่างระหว่างคนมีและคนจน ดำเนิน
การปฏิรูปที่ดิน แก้ปัญหาคนว่างงาน นำระบบสหกรณ์มาใช้ แก้ไขระบบภาษีอากรให้รัดกุม ส่งเสริม
การขยายตัวทางอุตสาหกรรมให้ประชาชนมีงานทำโดยทั่วถึง

(๑)

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๘ ปรากฏว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
บางคนเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาถึง ๘ ครั้ง ส่วนผู้ที่ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก
มีจำนวน ๑๕๕ คน จากทั้งหมด ๒๗๘ คน

โปรดดูรายละเอียดใน อมร สารระพีพันธุ์ ชนะ สอากเอี่ยม "ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาของไทย พ.ศ. ๒๕๑๘" รัฐสภาสาร ๒๔ (พฤษภาคม ๒๕๑๘) หน้า ๒๓๘

นโยบายทางค่านิยม ชักความไม่เป็นธรรมทางสังคม บังคับและปราบปราม
อาชญากรรม ส่งเสริมค่านิยมสูงเกเรชาติ ให้มีการประกันสังคม ให้มีสวัสดิการต่าง ๆ ตลอดจน
การแก้ปัญหาการจราจรและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมกิจการบรรเทาสาธารณภัยและค่านิยมสุภาพให้
มีประสิทธิภาพ

นโยบายทางการต่างประเทศ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศ
เพื่อนบ้าน เคารพและปฏิบัติตามกฎบัตรสหประชาชาติ กำหนดนโยบายเป็นอิสระ ระวังข้อขัดแย้ง
โดยสันติวิธี ยึดหลักความเป็นกลางไม่แทรกแซงประเทศอื่น และไม่ยอมให้ต่างชาติแทรกแซงกิจการ
ภายใน

กล่าวโดยสรุป นโยบายของพรรคการเมืองไทย ส่วนใหญ่ระบุไว้อย่างกว้าง ๆ
นอกจากนี้ยังมีนโยบายคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะเรื่องปัญหาปากท้องของประชาชน การที่พรรคการเมือง
มีแนวนโยบายกว้างและคล้ายคลึงกันมาก ทำให้ประชาชนไม่สามารถจะตัดสินใจเลือกพรรคใดพรรคหนึ่ง
โดยการพิจารณานโยบายพรรคใด นอกจากนั้นพรรคการเมืองต่างกำหนดแนวนโยบายของพรรคไว้มาก
มาย แต่มีไขว่คว้าวิสัยปัญหาเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่เคยมีพรรคการเมืองใดในเมืองไทย
ที่แสดงผลงานและแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประชาชนได้เห็นความสามารถจนเป็นที่ยอมรับ เนื่องจากระบบ
พรรคการเมืองไทยขาดการต่อเนื่อง การปฏิวัติรัฐประหารทำให้พรรคการเมืองถูกยุบหรือยกเลิกไป
ขณะเดียวกันพรรคการเมืองเหล่านั้นจะก่อตั้งขึ้นใหม่มากมายในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ศาสตราจารย์
ดร. ภิรมล ทองธรรมาชาติ^(๑) กล่าวว่า พรรคการเมืองไทยสามารถก่อตั้งได้ภายในวันเดียว
เนื่องจากผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองสามารถจะหาเงินทุนและคนรู้จักให้ช่วยลงชื่อสนับสนุนในการก่อตั้งพรรค
ได้โดยไมยาก โดยแท้จริงแล้วผู้สนับสนุนเหล่านั้น มิได้มีความจริงใจต่อการก่อตั้งพรรคการเมืองแต่
อย่างใด ส่วนมากเป็นเพียงแต่ลงชื่อสนับสนุนควความเกรงใจ และผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนสมัครเพียง
เพื่อหวังผลประโยชน์ หรือเพียงชื่อเสียง ทั้งนี้หลังจากที่ล้มเหลวต่อการเลือกตั้งแล้วถดถอยหรือยุบ
พรรคไป นอกจากนั้นคนไทยชอบความเป็นอิสระไม่อยู่ใต้อาณัติใคร จึงทำให้พรรคการเมืองพรรคเล็ก

(๑)

ศาสตราจารย์ ดร. ภิรมล ทองธรรมาชาติ, คำบรรยายวิชาการปกครองเอเชีย ปี ๒๕๑๗

พรรคน้อย ที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพียงไม่กี่คนเกิดขึ้นอย่างมากมาย ทั้ง ๆ ที่พรรคเหล่านี้มีนโยบายคล้ายคลึงกัน และสามารถรวมกันได้ การที่มีพรรคการเมืองมากมายหลายสิบพรรค ทำให้ประชาชนไม่สามารถตัดสินใจเลือกนโยบายพรรคใดพรรคหนึ่งได้ เนื่องจากคล้ายคลึงกัน จึงหันไปเลือกตัวบุคคลซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อเสถียรภาพทางการเมือง แต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับนำมาซึ่งความสับสนวุ่นวายในทางการเมือง และก่อให้เกิดความเบียดเบียนต่อประชาชนอีกด้วย

นโยบายของผู้สมัคร

การทำเสียงเลือกตั้งโดยทั่วไป ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะแถลงนโยบายของพรรคและแนวความคิดของตนให้ประชาชนทราบ แต่ในทางปฏิบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะหาเสียงโดยเน้นความสำคัญของตนเองมากกว่าพรรค ทั้งนี้เพราะผู้สมัครส่วนใหญ่มักจะเป็นบุคคลที่มั่งคั่งหรือเป็นบุคคลที่กว้างขวาง การหาเสียงโดยเน้นนโยบายพรรคไม่สามารถจะสู้วิธีการชักชวนสนับสนุนรู้จักมักคุ้น และการบอกกล่าวให้ชาวบ้านฟังว่า ผู้สมัครจะทำอะไรให้หมู่บ้านที่เขาไปหาเสียงเหล่านั้นได้ ผู้สมัครทราบวาประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้ทางการเมือง การหาเสียงจึงแตกห่างไปจากการหาเสียงในเขตกรุง เทพมหานคร หรือเขตเมือง ซึ่งประชาชนมีความตื่นตัวและมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่า เนื่องจากประชาชนในชนบทมีความยากจน และมีกรรมนาคมไม่ถี่ ผู้สมัครจึงนิยมหาเสียงโดยการโฆษณาว่าจะแก้ปัญหาเรื่อง เศรษฐกิจ ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ตลอดจนพัฒนาท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยการสร้างถนนเข้าหมู่บ้านที่เขาไปหาเสียง และเน้นถึงนโยบายเกี่ยวกับปัญหาปากท้องของประชาชนโดยอาศัยความรู้จักคุ้นเคย ทั้งนี้ผู้สมัครทราบดีว่าประชาชนในชนบทมักจะเชื่อผู้นำในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และมักจะเลือกบุคคลที่มีความรู้จักมักคุ้นมาก่อน ผู้สมัครจึงเข้าไปโฆษณาว่าจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดีไว้มากมาย โดยที่ประชาชนไม่ทราบว่าผู้สมัครที่เลือกเข้าไปนั้นจะสามารถทำได้หรือไม่ โดยเฉพาะประชาชนในชนบทไม่ได้ติดตามการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากต้องทำมาหากิน การโฆษณาหาเสียงของผู้สมัครจึงคล้ายกับการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) มากกว่าที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติจริง

การหาเสียงเลือกตั้ง (Political Campaign)

หัวใจสำคัญของการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ก็คือ การหาเสียงเพื่อสร้างค่านิยมให้กับประชาชน การหาเสียงของอภัยกวีการเลือกตั้งที่ชิงดีชิงเด่นกันเป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง กล่าวคือวิธีการที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ต้องได้รับความนิยมนิยมชอบจากประชาชน ซึ่งกระทำโดยการสร้างทรัพย์สินให้ประชาชน เวชชภัณฑ์ และนิยมในตัวผู้สมัคร การหาเสียงในปัจจุบันเป็นการสร้างทรัพย์สินจากประชาชนไม่ว่าจะเป็นโดยวิธีใด เพื่อให้ได้มาซึ่งความนิยมสูงสุด แนวทางการหาเสียงนั้นจะไม่ชอบด้วยหลักการของประชาธิปไตย ซึ่งการกระทำดังกล่าวบางครั้งนอกจากจะไม่ก่อให้เกิดผลดีแล้วยังจะนำผลร้ายมาสู่การปกครองระบบประชาธิปไตยอีกด้วย

การหาเสียง เป็นการสร้างความสำคัญและแสดงตัวให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รู้จักตัวผู้สมัคร ซึ่งกระทำกันโดยการพิมพ์ใบโฆษณาออกกล่าวขอเสียง ตลอดจนแจกวิสัยทัศน์ความสามารถและตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้สมัคร รวมตลอดถึงการออกไปปราศรัยให้ประชาชนในเขตพื้นที่ที่หมายถึงนโยบายของพรรค หลักเกณฑ์การหาเสียงเลือกตั้งที่ดีควรจะให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมือง กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรจะเน้นความสำคัญในค่านโยบายอันเป็นแนวทางปฏิบัติ หากตนได้รับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสพิจารณาและตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองที่นโยบายตรงกับความต้องการของตน สำหรับการเลือกตั้งของไทยส่วนใหญ่นิยมตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง ดังนั้น การรับสมัครนักการเมืองจึง เห็นหาผู้สมัครที่มีคุณสมบัติส่วนตัวเป็นที่นิยมรักใคร่นับถือของประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ มากกว่าที่จะหาผู้สมัครที่มีความเลื่อมใสในนโยบายของพรรค (๑) นอกจากนี้ นโยบายของพรรคการเมืองส่วนใหญ่มีความใกล้เคียงกันจนไม่สามารถเห็นความแตกต่างกัน การกำหนดแผนนโยบายและวิธีดำเนินการของพรรคไม่แน่นอนและบางพรรคเขียนนโยบายไว้นานมาก แต่บางพรรคเขียนนโยบายไว้น้อยมาก เช่น พรรคสยามกำหนดนโยบายไว้เพียง ๑ หน้าเท่านั้น

(๑) เชาวนวิทย์ สุคตลาภา, เปิดเนื้องานลับสถิติการเลือกตั้ง ๕ สมัย (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๑๗), หน้า ๓

การรณรงค์หาเสียง เป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่อการเลือกตั้ง ดังนั้นก่อนที่จะดำเนินการหาเสียงเลือกตั้งจึงมีการวางแผนในการดำเนินการอย่างละเอียดถี่ถ้วน การหาเสียงจำเป็นจะต้องมีการเตรียมตัว ตลอดจนการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ (๑)

๑. การเตรียมตัว ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรจะเตรียมตัวล่วงหน้ามาพอสมควร กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งหมายความรวมถึงการปูแนวทางที่จะสมัครรับเลือกตั้งไว้ล่วงหน้ามาก่อนแล้ว นอกจากนี้ยังหมายถึง เงินค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากคณาสมัคร ค่าพิมพ์ใบปลิว โปสเตอร์ ตลอดจนค่าโฆษณาต่าง ๆ เป็นรายจ่ายที่สูงมาก

๒. การศึกษาหาความรู้ การสมัครรับเลือกตั้งจำเป็นจะต้องศึกษาหาความรู้ สำหรับการเลือกตั้ง กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจหาแนวทางในการหาเสียง โดยเฉพาะรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นประโยชน์กับการเลือกตั้ง เช่น ศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ในท้องถิ่น ๆ ลักษณะนิสัยของประชาชน อาชีพและความต้องการของประชาชน ตลอดจนต้องประเมินความสำคัญของคู่แข่งชั้นก่อน ๆ เพื่อวางแผนหาแนวทางในการหาเสียงต่อไป

๓. การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้งจะดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน จำเป็นจะต้องมีศูนย์อำนวยการเลือกตั้งไว้คอยติดต่อประสานงานและวางแผนแก้ไข ปัญหาเหตุการณ์โดยมีผู้อำนวยการศูนย์ (Campaign Manager) เป็นผู้วางแผนกำหนด วัน เวลา สถานที่ในการหาเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการแข่งขันรณรงค์หาเสียง

นอกเหนือไปจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้าง ๆ แล้ว การหาเสียงเลือกตั้งยังควรจะต้องให้ความสำคัญต่อบุคคลต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลหรือมีบทบาทต่อการจูงใจประชาชน ซึ่งได้แก่ พระ หรือเจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการวัด ครู แพทย์ประจำตำบล ตลอดจนผู้ที่ประชาชนให้ความ

เคารพนับถือ กล่าวคือ บุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวจิตใจประชาชนให้คล้อยตามและเห็น
ความสำคัญของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ๆ ได้ การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะโคตะแนนเสียงมากน้อยจึงขึ้น
อยู่กับการไขว่บุคคลเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด

การหาเสียงเลือกตั้งในอีกตแ่งให้เห็นว่า การหาเสียงของนักการเมืองไทยนั้นไม่
เป็นไปโดยสุจริตหวัง เพียงแต่ให้ใครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑) ดังนั้น การหาเสียง
แต่ละครั้งจึงมีการกล่าวร้ายป้ายสีกัน มีการทำร้ายถึงขนาดลอบยิงนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม (๒) การ
ขวางระเบิดและลอบทำร้ายกันอยู่เนือง ๆ การโฆษณาการประจำชวยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้ง
โดยเฉพาะขาราชการฝ่ายปกครองมักอาศัยอิทธิพลที่มีอยู่ควบคุมบีบบังคับหรือชักชวนลูกบ้านของตนให้
เลือกผู้แทนคนใดคนหนึ่ง เช่น การออกคำสั่งลับให้ขาราชการฝ่ายปกครองบอกประชาชนให้เลือกผู้สมัคร
ตามรายชื่อท้ายคำสั่งในสมัย นายปรีดี พนมยงค์ การนำเงินไปแจกประชาชนเพื่อหวังได้รับการเลือก
ตั้งและการซื้อของแจกเป็นสินน้ำใจ การหาเสียงในอีกตของจังหวัดลำปาง เปิดโอกาสให้ประชาชนมี
สิทธิกินอาหารฟรี ๑ วัน จนถึงกับมีคำพังเพยของชาวลำปางกันว่า "กินข้าวเสริมมังกทิดา กา (บัตร)
ประชาธิปไตย" (๓) นอกจากนี้การหาเสียงโดยการสร้างถนนหนทาง สะพาน ตลอดจนทำนุบำรุง
บุญนียสถานให้กับประชาชนในหมู่บ้านเพื่อสร้างความนิยมให้ตัวผู้สมัคร และบางแห่งมีการใช้อิทธิพล
ขมขู่ประชาชนให้เลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง จึงกล่าวไควว่าการหาเสียงควยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้
ผู้สมัครต้องการ เพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งการเลือกตั้ง เท่านั้น โดยมีโคคำหนึ่งผลเสียที่จะเกิดในระบบ
ประชาธิปไตยแต่อย่างใด

(๑) เกียรติ (นามแฝง), กลวิธีการเลือกตั้ง (พระนคร : โรงพิมพ์เกษมสัมพันธ์การพิมพ์,
๒๕๑๑) หน้า ๑๐๒

(๒) พ.อ.จำลอง สวัสดิ์ชัย จำนวนัก เพชสวัสดิ์ และ ปราโมทย์ สันตยากร, พรรคการเมือง
ไทย และผลการเลือกตั้ง ๑๕ (กรุงเทพมหานคร : สหประชาพาณิชย์, ๒๕๑๕), หน้า ๑๑๐

(๓) เกียรติ (นามแฝง) กลวิธีการเลือกตั้ง, หน้า ๑๐๒

การทำเสียงวิธีกังกล่าวนี้ ผู้สมัครส่วนใหญ่ทราบที่ว่า ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขาดการศึกษา และความรู้ทางการเมือง ดังนั้น การทำเสียงจึงอาศัยจุดอ่อนดังกล่าวเป็นแนวทางสร้างความนิยมด้วยการใช้เงินทองแจกประชาชน หรือสัญญาว่าจะสร้างถนน ให้อาคารบ้านหรือสร้างสาธารณูปโภค เพื่อให้ประชาชนเห็นว่าผู้สมัคร เป็นบุคคลที่หาประโยชน์ให้ล้นหลามและสมควรที่จะได้เป็นผู้แทนราษฎร การกระทำดังกล่าวจึง เป็นการหลอกลวงประชาชน นอกจากนี้การกล่าวร้ายและใส่ร้ายกันยังแสดงให้เห็นว่า การเลือกตั้งไม่ได้อยู่ในกฎเกณฑ์แห่งประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การเลือกกันในอดีตจนถึงปัจจุบันจึงแสดงให้เห็นถึงความไม่บริสุทธิ์ใจในการเลือกตั้ง ดังนั้น ผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้มาด้วยความบริสุทธิ์ใจจึงนำมาซึ่งความยุ่งยากในรัฐสภา นอกจากนี้การ เมืองบางคนหวังผลประโยชน์ส่วนตน โดยไม่ได้ทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนประชาชน และขาดการออกพบ ไม่รู้จักการประนีประนอม พยายามแสวงอำนาจที่ตนมีอยู่ เมื่อกิจปราชัยในสภาก็พยายามหาเสียงหรือสร้างความสนใจให้กับตนเอง ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา บางครั้งทำให้เกิดความวุ่นวายสับสน จนกระทั่งเป็นข้ออ้างในการปฏิวัติรัฐประหารและเป็นสาเหตุให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายการเมืองไปในที่สุด นอกจากนี้วิถีในการหาเสียงเลือกตั้งในอดีตยังเป็นมรดกทางการ เมืองให้นักการเมืองรุ่นหลังลอกเลียนแบบ และถ้าหากสืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน รูปแบบและลักษณะการทำเสียง สภาพการบริหารบ้านเมืองในปัจจุบันจึงคล้ายอดีต และได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว จึงจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นสภาพความไม่มั่นคงของระบบการเมืองในอนาคตต่อไปอีกด้วย

การทำเสียงในอำเภออินทร์บุรี

การทำเสียงเลือกตั้ง เป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาที่ใกล้วันเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเร่งหาเสียงสร้างความนิยมให้กับตัวเองอย่างเต็มที่ การทำเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งที่จะกระตุ้นความรู้สึกของประชาชนให้มีความตื่นตัวต่อการเมืองมากขึ้น สำหรับการหาเสียงในอำเภออินทร์บุรีมีลักษณะแตกต่างไปจากในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวคือสภาพความเป็นอยู่ สภาพการศึกษาและความจำเป็นในการดำรงชีวิต ทำให้วิธีการหาเสียงแตกต่างกันไป โดยเฉพาะอำเภออินทร์บุรีเป็นอำเภอที่มีพื้นที่กว้างขวาง และประชาชนอยู่อย่างกระจัดกระจาย การรณรงค์หาเสียงของนักการเมืองจึงทำได้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้อำเภออินทร์บุรีเป็นเพียงอำเภอหนึ่งที่อยู่ในเขตการเลือกตั้งที่ ๖ เท่านั้น การหาเสียงซึ่งมีเวลาไม่ถึง ๓ เดือน ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องแบ่งระยะเวลาการหาเสียงออกไปตามอำเภออื่น ๆ การหาเสียงในอำเภออินทร์บุรี จึงกระทำ

ใดไม่ทั่วถึงทุกตำบล นอกจากนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนหาเสียงได้เพียงครั้งหนึ่งของท้ายสทอยู่ในเขต
 การเลือกตั้งเท่านั้น การปิดประกาศและโปสเตอร์ เกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำกันเพียงไม่กี่
 พรรค (๑) การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งสังกัดพรรคเดียวกันก็มีโคจรหว่าร่วมกัน การปิด
 ป้ายโปสเตอร์ คำขวัญ และการหาเสียงในตำบลต่าง ๆ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคสังคมนิยม
 พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทย มีโคจรหว่าร่วมกันแต่อย่างใด แม่ว่าจะใกล้ชิดพรรคเดียวกัน นอก
 จากนี้การประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้งและโปสเตอร์ที่เชิญชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันอาทิตย์
 ที่ ๔ เมษายน ๒๕๐๕ ซึ่งทางราชการนำไปปิดประกาศนั้น ปรากฏว่าโปสเตอร์ดังกล่าวถูกฉีกออกเกือบ
 หมด ผู้เขียนได้สอบถามความทราบได้รับคำตอบว่า โปสเตอร์ที่ทางราชการนำมาปิดประกาศนั้น มีข้อความ
 เชิญชวนให้ประชาชนเลือกพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่หาเสียงโดยอาศัยตัวบุคคล จึงฉีก
 โปสเตอร์ เหล่านั้น

สำหรับการหาเสียงในเขตเทศบาลตำบลกันทรวิชัย ปรากฏว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งได้
 ความสนใจน้อย ทั้งนี้เพราะในเขตเทศบาลตำบลกันทรวิชัย ประชาชนตั้งใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัคร
 บางคนอยู่แล้ว การหาเสียงจึงกระทำโดยการปิดโปสเตอร์ เท่านั้น สำหรับการกล่าวปราศรัยในเขต
 เทศบาลนั้น ปรากฏว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่โคจรหว่ากันกระทั่งในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นวัน
 ก่อนการเลือกตั้ง เพียง ๓ วัน กลุ่มนักเขียนเกาติกันทรวิชัยจึงได้จัดให้มีการปราศรัยและแสดงนโยบาย
 ของพรรคการเมือง โดยเชิญผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขต ๑ ทุกคนมากล่าวปราศรัยในบริเวณข้างตลาด
 เทศบาลตำบลกันทรวิชัย ปรากฏว่ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกล่าวปราศรัยตามคำเชิญดังกล่าวเพียง ๗ คน
 ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มากกล่าวปราศรัยส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะอยู่ในอำเภอกันทรวิชัยนั้นเอง ในการ
 กล่าวปราศรัย ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มีเป็นชาวกันทรวิชัย ได้ชักชวนให้ประชาชนเลือกชาว
 กันทรวิชัยด้วยกัน (๒) การกล่าวปราศรัยได้นำปัญหาทางด้านการเกษตรมาเป็นหลักกล่าวถึงความ

(๑) ผู้วิจัยออกสังเกตการณ์ในเขตเทศบาลตำบลกันทรวิชัย พบโปสเตอร์หาเสียงของพรรคเกษตร
 สังคม กิจสังคม สังคมนิยม ชาติไทย ชุมนวมสังคมนิยม พรรคประชาชน ประชาธิปัตย์ รวม ๗ พรรค
 เท่านั้น สำหรับตำบลต่าง ๆ ในอำเภอกันทรวิชัย ผู้เขียนพบโปสเตอร์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียง
 ไม่กี่คน ทั้งนี้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครถึง ๑๑ พรรค

(๒) ผู้วิจัยได้ออกสังเกตการณ์ในการกล่าวปราศรัย พบว่ามีประชาชนมาฟังการหาเสียงเพียง
 ๑๐๐ คนเศษ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีงานทำในสวนยางปลูกตัวมาไกล

ยากลำบากของชาวเกษตรกร การประถมนราคาข้าว ๒,๕๐๐ บาทต่อเกวียน การผูกขาดโดยนายทุน การขายศาลจังหวัดกบินทร์บุรี การผูกครองหรือจัดการชลประทาน การสร้างถนนหนทางให้กับอำเภอกบินทร์บุรี การสร้างโรงเรียนของชาติ กีฬา และพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังกล่าวโจมตีถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรีผู้ก่อเหตุไม่ใคร่มีบทบาทในรัฐสภาแต่อย่างใด และมีผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนเน้นนโยบายชนเล็กผู้แทนราษฎร โดยคำนึงถึงตัวบุคคลมากกว่านโยบายของพรรคการเมือง การหาเสียงในเขตเทศบาลนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใคร่ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในอำเภอกบินทร์บุรี เป็นส่วนใหญ่แก่ผู้สมัคร เหล่านี้มีกล่าวถึงวิธีการแก้ไขปัญหาคือ การหาเสียง เลือกตั้งจึงเป็นการให้สัญญาและให้ความหวังกับประชาชนมากกว่า

การหาเสียงเลือกตั้งความต่าง ๆ ในอำเภอกบินทร์บุรี

เนื่องจากสภาพทาง เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนความชนบทในเขตอำเภอกบินทร์บุรี มีฐานะยากจน ดังนั้น ความจำเป็นในการประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอดจึง เป็นปัญหาที่สำคัญ ทำให้การหาเสียงเลือกตั้งมีวิธีการแตกต่างออกไป กล่าวคือ การหาเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่จะกระทำกันในเวลากลางคืน เพราะประชาชนส่วนใหญ่ออกไปทำอะไรทำสวนในเวลากลางวัน การเข้าไปหาเสียงในเวลากลางวันจึงไม่ประสบผลเท่าที่ควร การที่จะให้ประชาชนสนใจมาฟังการหาเสียงและการแถลงนโยบายในเวลากลางคืนได้จึงจำเป็นต้องมีการชักจูงและเรียกร้องความสนใจจากประชาชนโดยอาศัย ภาพยนตร์ ละคร หรือหมอลำ ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่จึงจัดให้มีการแสดงทั้งกลางวัน เวลา และสถานที่ของการหาเสียง เมื่อถึงวันกำหนดก็จัดการแสดงให้ประชาชนชม เมื่อประชาชนชมมากพอสมควรแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ขึ้นกล่าวคำปราศรัยต่อประชาชนเป็นการคืนรายการ หลังจากนั้นก็ดำเนินการแสดงต่อไป

นอกจากนี้ การหาเสียงเลือกตั้งในอำเภอกบินทร์บุรียังกระทำโดยวิธีการต่าง ๆ หลายวิธีเป็นต้นว่า การแจกเสื้อยี่ห้อและหมายเลขประจำตัวของผู้สมัครให้กับประชาชน การจัดฉายภาพยนตร์และหมอลำก่อนขึ้นกล่าวคำปราศรัย การปิดไฮดรอเตอร์ตามบ้านริมถนนในหมู่บ้าน การออกไปพบปะประชาชนตามหมู่บ้านต่าง ๆ จากการสังเกตการณ์และจากการสอบถามชาวบ้านบางคนทราบว่า ผู้สมัครพรรคชาติไทยและพรรคกิจสังคม บางคนเอาเงินถวายวัด จัดเลี้ยงสุราและอาหารชาวบ้านในเขตตำบลบ้านนา ผู้สมัครพรรคเกษตรสังคมและพรรคชาติไทย เลี้ยงสุราอาหารชาวบ้าน

ในเขตตำบลนนทบุรี ผู้สมัครพรรคกิจสังคมได้ยื่นสูราอาหารและแจกเงินคนละ ๕๐ บาท โดยมีผู้ใหญ่บ้าน
 บางคนช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำบลเมืองเก่า ในเขตตำบลลาดตะเคียน (๑) มีการซื้อบัตร
 ประชาชนในราคา ๕ - ๑๐ บาท โดยผู้รับซื้อจะนำบัตรส่งคืนก่อนวันเลือกตั้ง ซึ่งคาดว่าผู้รับซื้อคงจะ
 จดชื่อและหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนไว้เพื่อหาทางทุจริตในการเลือกตั้ง ในเขตตำบลหาค
 นางแก้ว (๒) กำนัน และผู้ใหญ่บ้านได้เรียกประชุมลูกบ้านและนำบัตรประจำตัวประชาชนของลูกบ้าน
 ไปจุดไว้ และผู้วิจัยได้พบตัวคะแนนของผู้สมัครพรรคพลังประชาชนมีนายชาติมิใช่ พร้อมกับรูปและหมายเลข
 เลขประจำตัวผู้สมัครไปแจกชาวบ้านในหมู่ที่ ๑ และแจกหมากและกระเทียม ๑ ถุง ตอบ้านในหมู่ที่ ๒
 สำหรับในตำบลเมืองเก่ามีการร้องเรียนและแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑, ๒
 และ ๔ รับซื้อบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อถักคะแนนเสียงผู้สมัครบางคน และในตำบลวังตะเคียน
 ผู้สมัครพรรคธรรมารักษ์โดย ได้สร้างพระพุทธรูปให้กับชาวบ้าน ในตำบลกบินทร์บุรี ผู้สมัครพรรค
 กิจสังคมสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน (๓) และผู้สมัครพรรคเกษตรสังคมได้ออกระบายน้ำมาให้กับชาวบ้าน
 ในหมู่ที่ ๑๐ เพื่อหวังสร้างคามนิยมจากประชาชน

สำหรับเหตุการณ์ในวันเลือกตั้งที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๕ ปรากฏว่าหน่วยเลือกตั้งต่าง ๆ
 มีประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเป็นกลุ่ม ๆ เฉพาะตอนสาย ในช่วงเวลา ๑๕.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ตาม

(๑) จากคำบอกเล่าของลูกบ้านตำบลลาดตะเคียน

(๒) ชาวบ้านตำบลหาคนางแก้ว ได้ร้องเรียนไปยังจังหวัดในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๑๕ ว่า กำนัน
 ได้จดหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนไว้แล้วส่งคืน

(๓) ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนยอมลงทุนตัดถนนเข้าหมู่บ้านเพื่อสร้างคามนิยม จนชาวบ้าน
 เรียกถนนเส้นนั้นว่า "ถนนผู้แทน"

หน่วยเลือกตั้งมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่มากนัก (๑) นอกจากนั้นประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจวิธีการ
 กำนัน เลือกตั้ง และไม่ทราบว่า จะเลือกผู้สมัครคนใด ความหน่วยเลือกตั้งส่วนใหญ่จะมีรถยนต์ของ
 ผู้สมัครรับเลือกตั้งออกตระเวนคอยรับส่งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะหัวหน้าคณะของ
 ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคน นำน้ำหวานและผงซักฟอกแจกจ่ายให้ชาวบ้านข้างเขตริมณฑล ๓๐ เมตร
 นอกจากนี้ยังมีราษฎรแจกจ่ายให้คนเห็นการแจกเงิน (ที่หน่วยเลือกตั้งสระภู ต.กบินทร์) จำนวน
 คนละ ๒๖ บาท

จากการสังเกตการณ์การหาเสียงในอำเภอ กบินทร์บุรีพบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
 มักจะใช้หัวหน้าคณะที่มีอยู่เกือบทุกตำบลเป็นผู้ช่วย โดยการเรียกประชุมลูกบ้านพร้อมกับจัดเลี้ยงสุรา
 อาหารลูกบ้าน และขี้แจงหรือร้องขานมาในเพลงคณะใหญ่สมัคร สำหรับหัวหน้าคณะส่วนใหญ่มักจะ
 เป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู และผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้านนั้น ๆ การหาเสียงเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่า
 ผู้สมัครใช้หัวหน้าคณะเป็นผู้ช่วยหาเสียง และใช้เงินในการหาเสียงเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก จากการ
 สอดถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการหาเสียง ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนหนึ่งให้คำตอบว่าใช้เงินเพื่อการ
 เลือกตั้งครั้งนี้ประมาณ ๒-๓ แสนบาท (๒) หรือน้อยกว่านั้น แต่ในทางปฏิบัติ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
 ใช้เงินหาเสียงเป็นจำนวนมากกว่าที่โลกกล่าวหา ผู้วิจัยได้สอบถาม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้าน
 หลายตำบล ทราบว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนโคลงทูลขู่นำ สร้างถนนเขาหมู่บ้าน ทำนุบำรุงวัด
 ซ่อมแซมโรงเรียน แจกเงินชาวบ้าน เลี้ยงสุราอาหาร ฯลฯ ผู้สมัครรับเลือกตั้งหลายคนได้ใช้จ่าย
 เงินไปเป็นจำนวนหลายแสนบาท สำหรับการหาเสียงผู้สมัครไม่ได้นโยบายของพรรค เนื่องจาก

(๑) ผู้วิจัยได้ออกสังเกตการณ์ตามหน่วยเลือกตั้ง ปรากฏว่า

หน่วยเลือกตั้ง	เวลา	ผู้ไปใช้สิทธิ	จากผู้มีสิทธิ	คิดเป็น %
๑	เวลา ๑๑.๕๐ น.	๑๕๐ คน	๒๓๓๖ คน	๘.๕๖%
" ๔	เวลา ๑๑.๒๐ น.	๘๒ คน	๒๓๘ คน	๑๒.๘๕%
" ๒ ต.กบินทร์	เวลา ๑๑.๕๐ น.	๒๐๐ คน	๑๒๒๒ คน	๑๖.๓๕%
" ในเขตเทศบาล ต.กบินทร์	เวลา ๑๕.๑๐ น.	๘๑๗ คน	๒๕๕๓ คน	๓๑.๖๑%

(๒) ผู้วิจัยได้ออกไปสอบถามผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนที่อยู่ภายในอำเภอ กบินทร์บุรี เกี่ยวกับค่าใช้จ่าย
 ในการหาเสียงเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ให้คำตอบว่าเสียค่าใช้จ่ายในระดัมน้อยแสนเท่านั้น

ประชาชนเบื่อนายและไมรูเรื่องเกี่ยวกับพรรคการเมือง การหาเสียง เลือกตั้ง จึง เน้นตัวบุคคลมากกว่าพรรค โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนถามว่า ผู้สมัครเคยมีผลงานอะไรบ้าง และจะทำอะไรบ้าง หากได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ให้คำตอบว่าจะแก้ปัญหาปากท้องให้ชาวบ้านทั้งสิ้น แต่ในทางปฏิบัติ ผู้สมัครไม่สามารถจะแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยตัวเพียงคนเดียว นอกจากนี้ การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้เงินทุ่มเทในการเลือกตั้ง เรื่อยมาเป็นเหตุให้ประชาชนในหมู่บ้านต่าง ๆ เกิดความข้องการและเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ เป็นการตอบแทน โดยประชาชนมองเห็นว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดทำประโยชน์ให้กับหมู่บ้านของตน ก็จะลงคะแนนเสียงให้เป็นการตอบแทนโดยเฉพาะบางหมู่บ้านถึงกับมีการขอหรือเรียกร้องเอากับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เข้ามาหาเสียงทันที (๑) การหาเสียงเลือกตั้งในอำเภอภินทรบุรีครั้งนี้ ยังมีการใส่ร้ายป้ายสีกันอยู่ตลอดเวลา ในด้านความไว้วางใจในการเลือกตั้งครั้งนี้ ปรากฏว่าผู้สมัครส่วนใหญ่ไม่ไว้วางใจกัน เพราะผู้สมัครส่วนหนึ่งได้ใช้เงินทุ่มในการหาเสียงและข้อบัตรประจำตัวประชาชนไว้คัดค้านผู้สมัครที่มิฉะนั้นนิยม ดังนั้น ในด้านความปลอดภัยผู้สมัครบางคนจึงมีความหวาดระแวง (๒) เพราะอำเภอภินทรบุรี เป็นเมืองที่มีนักเลงหัวไม้มาก

(๑) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นายสมบุญ สมนูนกุล ผู้สมัครพรรคสังคมนิยมและได้รับคำบอกเล่าว่า ใ้เคยพบ ผู้สมัครพรรคประชาธิปไตยมากติดโปสเตอร์และหาเสียงในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ถูกชาวบ้านขอเอาจากผู้สมัคร แต่ผู้สมัครพรรคประชาธิปไตยไม่ให้ หลังจากที่พรรคประชาธิปไตยออกไปจากหมู่บ้านแล้ว ประชาชนบางส่วนก็ว่าพรรคประชาธิปไตย พร้อมกับฉีกโปสเตอร์ทิ้งทันที

อนึ่ง ผู้วิจัยได้นำรถของอำเภอออกไปประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ที่ตำบลวังตะเคียน ในระหว่างทางได้มีชาวบ้านเข้ามาขอเบียร์ ๑ ขวด เนื่องจากเขาใจว่าเป็นรถของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(๒) ผู้วิจัยได้ออกไปสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้หนึ่ง ในเวลาว่างคืนปรากฏว่า ยามเฝ้าประตูบ้านใครเตรียมพร้อม โดยมีอาวุธรายแรงในราชการสงครามครอบครองอยู่ และขณะที่กำลังสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น มีป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งโตมาเย็นรอม ๆ ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งประมาณ ๕-๖ คน ทั้งที่ผู้วิจัยได้แนะนำตัวแล้วว่า เป็นข้าราชการ และมาเพียงคนเดียว

ดังนั้น การหาเสียงเลือกตั้งในอำเภออินทร์บุรีจึงไม่เป็นการเลือกตั้งที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองมากไปกว่าเป็นการจางประชาชนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเมืองน้อย การใช้เงินทุ่มเทในการหาเสียงในขณะที่ประชาชนไม่มีความรู้ทางการเมือง จึงไม่เกิดผลดีต่อระบบประชาธิปไตยแล้วยังทำให้ประชาชนออกนอกถิ่นนอกทาง ถึงขนาดเรียกวงเงินทองจากผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกด้วย

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๑๕

หลังจากที่ได้มีพระราชกฤษฎีกา ยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๕ และได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้น ในวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ แล้ว กระทรวงมหาดไทยได้เร่งเตรียมการเลือกตั้ง โดยมีคำสั่งไปยังจังหวัดให้จัดเตรียมการเลือกตั้งโดยด่วน และได้นำปัญหาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๕ มาแก้ไข โดยการเร่งประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งกรมการปกครองได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งถึง ๖๐% อย่างไรก็ตาม ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๑๕ ปรากฏว่ามีผู้มาใช้สิทธิทั่วประเทศเพียง ๔๓.๘๘%^(๑) และการเชิญชวนให้ประชาชนเลือกพรรคมากกว่าเลือกตัวบุคคลก็ไม่ได้ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ประชาชนส่วนใหญ่เลือกกระบวนพรรคการเมือง เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร แต่ในเขตชนบท ประชาชนยังเลือกตัวบุคคลเช่นเดิม ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ในเรื่องพรรคการเมือง ส่วนใหญ่รู้เพียงแต่ว่าควรที่จะเลือกคนที่รู้จักหรือทำคุณประโยชน์ให้กับหมู่บ้านของตนเท่านั้น โดยประชาชนเหล่านั้นไม่ทราบว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับการเลือกเขาไปนั้นต้องไปทำหน้าที่อะไรบาง การขาดความรู้ทางการเมืองประกอด้วยความจำเป็นทางเศรษฐกิจทำให้ประชาชนในเขตชนบทไม่ค่อยได้ติดตามการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างใกล้ชิด ประชาชนไม่มีโอกาสเรียนรู้เรื่องของการเมืองดีพอ ดังนั้นเมื่อจำเป็นจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งผู้ที่จะเข้าไปบริหารประเทศ ประชาชนส่วนมากจึงลงคะแนน

(๑) ประชศ นันทียะกุล "การเลือกตั้ง" ใน การเมืองและสังคม, หน้า ๕๕๕

เสียงโดยถือตัวบุคคลมากกว่านโยบายพรรคการเมือง เพราะชาครู้ความเข้าใจในเรื่องของพรรคการเมืองนั่นเอง (๑)

เนื่องจากประชาชนบางส่วนไม่มีความรู้ทางการเมือง ดังนั้น การตัดสินใจเลือกผู้แทนจึงจะเป็นไปตามคำแนะนำของญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงและผู้มีอำนาจ จากการสำรวจของคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่าประชาชนที่ไปออกเสียง เลือกตั้งตามคำแนะนำของผู้ใหญ่บ้านและกำนัน มีถึง ๔๕.๘๖% (๒) การที่ประชาชนคัดเลือกบุคคลผู้เป็นตัวแทนจึงมิได้เป็นตัวแทนราษฎรอย่างแท้จริง ดังนั้น รัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจได้ก็โดยการอาศัยเสียงสนับสนุนจากสมัครพรรคพวกในสภาพการณ์เช่นนี้ ทำให้เสถียรภาพทางการเมืองมั่นคงโดยพล เพราะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักการ ในทางการเมือง เป็นที่ทราบกันว่า ความสัมพันธ์ส่วนตัวนั้นผันแปร เปลี่ยนแปลง ไ้ได้ง่ายเพียงแต่ผลประโยชน์ขัดกันเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ระบอบการปกครองของสลายลงได้ (๓)

(๑) ราชินี ภาวะสุทธิการ, ระบบเลือกตั้งและผลสะท้อนต่อพรรคการเมืองในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๑๒๘

(๒) คณะอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย, หน้า ๘๖

(๓) พงศ์เพ็ญ ศกุนตารักษ์, ประชาธิปไตยกับกระบวนการเมืองในประเทศไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖), หน้า ๑๔ - ๑๕

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๕

ในเขตอำเภออินทร์บุรี ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีจำนวน ๔๐,๗๖๑ คน และมี
 ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๑๕,๘๘๓ คน คิดเป็น ๓๘.๖๓ % เป็นบัตรเสีย ๑,๑๒๗ ราย คิดเป็น ๗.๓๐ %
 ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่คะแนนสูงสุดในอำเภออินทร์บุรี เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยมีดังนี้ คือ

ลำดับที่	ชื่อ	หมายเลขประจำตัว	สังกัดพรรค	คะแนน
๑	นายเฉลิมพล ทริทวร	๓	กิจสังคม	๖,๐๑๑
๒	นายคำรงค์ศักดิ์ สหะศักดิ์มนตรี	๑๐	ชาติไทย	๔,๒๒๘
๓	นายบุญส่ง สมใจ	๑๑	ธรรมสังคม	๒,๖๓๕
๔	นายคุณ บุญธรรม	๑๕	ประชาธิปไตย	๒,๕๙๕
๕	นายสมาน ภูมิระกาญชนะ	๒	ชาติไทย	๒,๕๑๕
๖	นายพิชัย เปล่งปลั่ง	๔	พลังประชาชน	๑,๒๒๘
๗	นายไพจิตร คนคดลอง	๗	เกษตรสังคม	๑,๓๓๘
๘	นายโปร่ง เจริญรัตน์	๕	กิจสังคม	๑,๓๒๔
๙	นายสมบุญรณ์ สมบุญรณ์กุล	๘	สังคมชาตินิยม	๑,๒๓๐
๑๐	นายจำลอง ธรรมะ	๑๗	ประชาธิปไตย	๑,๒๑๒
๑๑	นายเทพ สมใจ	๑๒	ธรรมสังคม	๘๕๕
๑๒	นายสุวิทย์ ทรงนวรรณ์	๑๓	ธรรมชาธิปไตย	๔๗๔
๑๓	นายสมบุญรณ์ เกษสุภา	๖	พิทักษ์ไทย	๓๘๕
๑๔	พ.ศ. ทองคำ เสมะกนิษฐ์	๑๖	สังคมชาตินิยม	๒๖๘
๑๕	นายบุรินทร์ นิมมาแก้ว	๘	สังคมนิยมแห่งประเทศไทย	๑๖๗
๑๖	นายจรัส มุสิกวงศ์	๑	พิทักษ์ไทย	๑๓๘
๑๗	จ.ส.อ. สุวัฒน์ พรหมกล่อม	๑๘	กรุงสยาม	๑๓๗
๑๘	นายเสริมชาติ ยามะรัตน์	๑๔	ประชาธิปไตย	—

หมายเหตุ ผู้สมัครลำดับที่ ๑๘ ขอดอนตัวก่อนวันเลือกตั้ง

(๑) รายงานผลการเลือกตั้งของอำเภออินทร์บุรี

ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ ปรากฏว่าผู้สมัครโคกกระแฉังเสียงสูงสุดในอำเภออินทร์บุรี
อันคัม ๑, ๒, ๖, ๗, ๘ และ ๙ เป็นผู้สมัครที่อาศัยอยู่ในอำเภออินทร์บุรี ส่วนผู้ที่ได้รับการเลือก
ทั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตที่ ๑ และเขตที่ ๒ ในจังหวัดปราจีนบุรี คือ (๑)

เขต ๑

๑. นายเฉลิมพล ทริศวรร	พรรคกิจสังคม	โคกกระแฉัง ๑๙,๓๖๔	กระแฉัง
๒. นายบุญส่ง สมใจ	พรรคธรรมสังคม	โคกกระแฉัง ๑๘,๕๓๔	กระแฉัง

เขต ๒

๑. นายเสนาะ เทียนทอง	พรรคชาติไทย	โคกกระแฉัง ๑๗,๓๒๓	กระแฉัง
๒. นายนิพนธ์ เทียบเจริญ	พรรคสังคมนิยม	โคกกระแฉัง ๑๘,๕๔๖	กระแฉัง

ผลการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๑๕ ในอำเภออินทร์บุรีครั้งนี้ มีผู้มาใช้สิทธิเลือก
ตั้ น้อยกว่าการเลือกตั้งครั้งก่อน ๖.๗๖ % ในการเลือกตั้งเมื่อปี ๒๕๑๔ ในอำเภออินทร์บุรี มีผู้มีสิทธิ
เลือกตั้งจำนวน ๓๘,๑๘๖ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๑๗,๕๔๒ คน คิดเป็น ๔๕.๘๘ %

สำหรับผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละตำบลในอำเภออินทร์บุรี เปรียบ
เทียบกับผลการเลือกตั้งปี ๒๕๑๔ โคกกระแฉังนี้

(๑) ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขต ๑ และเขต ๒ ปรากฏว่า ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง
เป็นบุคคลที่สังกัดพรรคต่างกัน ทั้ง ๆ ที่แต่ละพรรคส่งผู้สมัครหลายคน แสดงให้เห็นว่าประชาชนยัง
เลือกตัวบุคคลมากกว่าเลือกพรรคการเมือง

ตาราง ข.

ปี ๒๕๑๔

สถิติจำนวนผู้มาแสดงตนเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี ๒๕๑๔ และ ๒๕๑๕ ในเขตอำเภอภินทรบุรี

ปี ๒๕๑๕

ตำบล	หน่วยเลือกตั้งที่	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง			จำนวนผู้มาแสดงตนเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้ง				คิดเป็น %	หน่วยเลือกตั้งที่	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง			จำนวนผู้มาแสดงตนเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้ง		คิดเป็น %
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม				ชาย	หญิง	รวม	รวม		
เทศบาล	๑	๑,๒๘๘	๑,๑๒๓	๒,๔๑๒	๔๔๗	๔๐๑	๘๔๘	๓๕.๑๖ %		๑	๑,๑๕๐	๑,๓๑๓	๒,๔๕๓	๑,๐๗๖	๓๕.๘๖ %	
ภินทร	๑ - ๔	๒,๑๐๘	๑,๕๕๗	๓,๖๖๕	๕๔๒	๘๑๘	๑,๓๖๐	๓๖.๒๘ %		๑ - ๔	๒,๐๕๖	๒,๑๔๖	๔,๒๐๒	๑,๔๘๘	๓๕.๓๙ %	
ทาคนางแก้ว	๑ - ๒	๕๕๔	๕๐๔	๑,๐๕๘	๒๒๕	๕๖๕	๑,๑๙๐	๒๔.๒๖ %		๑ - ๒	๕๐๘	๑,๐๐๕	๑,๕๑๓	๓๓๕	๓๘.๖๓ %	
ลากตะเคียน	๑ - ๓	๑,๕๘๒	๑,๕๐๓	๓,๐๘๕	๓๕๓	๓๒๑	๑,๕๑๔	๓๘.๕๓ %		๑ - ๕	๒,๒๕๔	๒,๔๕๑	๔,๗๐๕	๑,๑๓๘	๒๔.๑๘ %	
ย่านรี	๑ - ๔	๑,๕๘๘	๑,๕๒๑	๓,๑๐๙	๒๘๓	๕๔๖	๑,๑๘๙	๓๘.๒๘ %		๑ - ๖	๑,๕๕๘	๑,๕๘๕	๓,๑๔๓	๑,๐๕๔	๓๓.๐๓ %	
วังตะเคียน	๑ - ๔	๑,๕๑๕	๑,๓๒๒	๓,๒๓๗	๘๓๓	๓๑๘	๑,๕๕๑	๔๗.๖๔ %		๑ - ๕	๑,๕๕๕	๑,๕๕๐	๓,๑๐๕	๑,๒๑๒	๓๐.๖๕ %	
บ่อทอง	๑ - ๒	๑,๐๒๕	๕๕๘	๑,๕๘๓	๕๐๘	๓๗๓	๘๘๑	๕๕.๖๕ %		๑ - ๓	๕๗๖	๑,๐๕๐	๑,๖๒๖	๘๓๕	๕๑.๒๑ %	
เมืองเก่า	๑ - ๔	๒,๕๗๖	๒,๔๖๓	๕,๐๓๙	๑,๓๒๒	๑,๑๙๔	๒,๕๑๖	๔๙.๘๘ %		๑ - ๖	๒,๓๒๓	๒,๖๕๕	๕,๐๗๘	๒,๖๒๕	๕๑.๕๕ %	
หนองก	๑ - ๒	๑,๔๑๑	๑,๓๕๒	๒,๗๖๓	๓๑๐	๒๖๓	๑,๓๗๓	๕๐.๐๒ %		๑ - ๓	๑,๖๑๓	๑,๖๐๘	๓,๒๒๑	๑,๓๘๘	๔๓.๐๘ %	
บ้านนา	๑ - ๒	๑,๕๕๔	๑,๕๑๔	๓,๐๖๘	๓๓๓	๒๖๕	๑,๕๙๘	๕๑.๒๕ %		๑ - ๖	๑,๕๒๒	๑,๕๖๐	๓,๐๘๒	๑,๓๖๑	๔๔.๑๖ %	
นาแหม	๑ - ๒	๘๑๘	๓๒๓	๑,๕๔๑	๓๕๕	๓๕๘	๗๑๓	๕๑.๓๓ %		๑ - ๓	๓๕๓	๘๑๓	๑,๕๕๖	๓๕๘	๕๑.๒๘ %	
นนทรี	๑ - ๒	๑,๑๓๒	๑,๐๖๓	๒,๒๑๕	๕๕๓	๕๕๒	๑,๑๐๕	๕๑.๓๒ %		๑ - ๕	๑,๐๘๘	๑,๑๘๕	๒,๒๗๓	๑,๐๕๕	๔๖.๓๕ %	
วังศาล	๑ - ๓	๑,๕๒๕	๑,๒๖๕	๒,๗๙๐	๓๓๒	๕๓๒	๑,๒๖๔	๔๖.๘๕ %		๑ - ๕	๑,๓๒๐	๑,๒๓๘	๒,๕๕๘	๑,๑๓๕	๔๕.๒๓ %	
รวม	๓๕	๑๕,๓๕๒	๑๘,๓๕๔	๓๓,๗๐๖	๕,๓๖๕	๘,๑๓๘	๑๓,๕๐๓	๔๕.๕๕ %		๕๕	—	—	๑๓๐	๑๕,๕๓๓	๓๕.๒๓ %	

ขอเพิ่มรายชื่อ

จากสถิติผลการเลือกตั้งดังกล่าวนี้จะพบว่า จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎรในอำเภอภินทร ในปี ๒๕๑๔ (๔๕.๕๕ %) มากกว่าปี ๒๕๑๕ (๓๕.๒๓ %) ถึง ๑๐.๓๒ % เมื่อ
 เปรียบเทียบคิดเป็นรายตำบลระหว่างปี ๒๕๑๔ และ ๒๕๑๕ แล้วจะพบว่า เฉพาะในเขตเทศบาลตำบล
 ภินทร เท่านั้นที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในปี ๒๕๑๕ มากกว่าในปี ๒๕๑๔ อยู่ ๘.๓๐ % นอกนั้นปรากฏว่า
 ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในปี ๒๕๑๔ มีมากกว่าปี ๒๕๑๕ ทุกตำบล โดยเฉพาะตำบลหาดนางแก้ว จำนวนผู้มี
 สิทธิลดลงจากปี ๒๕๑๔ ถึง ๒๕.๖๓ % ตำบลลาดตะเคียน จำนวนผู้มีสิทธิลดลง ๑๔.๓๘ %
 ตำบลวังตะเคียนจำนวนผู้มีสิทธิลดลง ๑๑.๕๕ % และตำบลภินทร จำนวนผู้มีสิทธิลดลง
 ๓.๘๖ % ส่วนตำบลอื่น ๆ มีผู้มีสิทธิลดลงตามลำดับ

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี ๒๕๑๔ และ ๒๕๑๕
 แล้ว ปรากฏว่าจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งลดน้อยลงกว่าปีก่อน ๆ ทุกตำบล ยกเว้นเฉพาะในเขต
 เทศบาลตำบลภินทร พฤติการณ์เช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า ประชาชนในเขตที่เจริญแล้วมีความเข้าใจที่
 การขูสกาเพื่อเลือกตั้งใหม่มีความหมายอย่างไร ส่วนประชาชนในตำบลอื่น ๆ ซึ่งยังอยู่ในเขตที่ไม่
 เจริญ ยังไม่เข้าใจ จึงมีทัศนคติที่ไม่ดีนัก เกิดความเบื่อหน่ายและเห็นว่า เป็นภาระ จึงไปใช้สิทธิเลือก
 ใช้น้อยลง

กล่าวโดยสรุป การหาเสียงเลือกตั้งในเขตชนบทยังมีลักษณะเช่นเดียวกับการหาเสียง
 ในอดีต โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้สิทธิพลทางการเงินซื้อคะแนนเสียงได้ นอกจากนี้การให้เงินเพื่อให้
 ได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้ง มีผลทำให้ประชาชนในเขตชนบทเริ่มเรียกร้องสิ่งตอบแทนจากผู้สมัคร
 รับเลือกตั้งมากขึ้น โดยเฉพาะบางหมู่บ้านในอำเภอภินทรบุรี จะไม่ยอมไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากผู้สมัคร
 รับเลือกตั้งไม่นำเงินมาแจกหรือไม่นำรถมารับ - สังเกตหมู่บ้าน การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เงินสร้าง
 วัด และพัฒนาหมู่บ้านก่อนการเลือกตั้ง จึงเป็นการสร้างความต้องการและก่อให้เกิดการเรียกร้องจาก
 ประชาชนมากกว่าที่จะต้องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะมีความสำนึกทางการเมือง นอกจากนี้ประชาชน
 ในอำเภอภินทรบุรียังมีความสนใจทางการเมืองไม่มากนัก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้นำทางการเมือง
 ตลอดจนพรรคการเมือง และนักศึกษา ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นชักชวนประชาชนไม่ได้อำนาจที่เท่าที่ควร
 กล่าวคือ ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งมีเวลาน้อย ทำให้ผู้นำการเมือง ตลอดจนสื่อมวลชนไม่สามารถ
 ให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งมากเพียงพอแก่การตัดสินใจ จึงทำให้มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

น้อยกว่าปีก่อน นอกจากนี้สถิติผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภา
 ผู้แทนราษฎรมีค่าใกล้เคียงกัน กล่าวคือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๑๔ มีผู้ไปใช้สิทธิ
 ๓๘.๒๓ % การเลือกตั้งกำหนดตำบลเมืองเก่ามีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ๔๒.๘๕ % และการเลือกตั้งชม
 สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบึงนารางมีผู้ไปใช้สิทธิ ๔๔.๐๑ % ทั้งตารางแสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้มา
 ใช้สิทธิ

ตาราง ก

ตาราง เปรียบเทียบสถิติการเลือกตั้งของอำเภอบึงนารางบุรี

ลำดับที่	การเลือกตั้ง	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ
๑	การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๑๔	๓๘.๒๓ %
๒	การเลือกตั้งชมสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบึงนารางบุรี ปี ๒๕๑๔	๔๔.๐๑ %
๓	การเลือกตั้งกำหนดตำบลเมืองเก่า ปี ๒๕๑๔	๔๒.๘๕ %

ที่มา อำเภอบึงนารางบุรี

การใช้สิทธิเลือกตั้งในอำเภอบึงนารางบุรี ในระดับตำบล เทศบาล หรือระดับทั่วไปของ
 อำเภอมีสถิติใกล้เคียงกัน สำหรับวิธีการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ยังเป็นการ
 หาเสียงโดยเน้นตัวบุคคลมากกว่าเน้นนโยบายพรรค การหาเสียงในเขตชนบทมักจะใช้กำหนด
 ผู้ใหญ่บ้าน และครู เป็นหัวคะแนน เนื่องจากประชาชนในเขตชนบทมีแนวโน้มเชื่อผู้นำในท้องถิ่นของ
 ตน ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงอาศัยกำหนด ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ชักชวนประชาชนให้ไปใช้สิทธิมากกว่าที่จะ
 ไปประชาชนตัดสินใจด้วยตนเอง

ตาราง ง

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นรายภาค ปี ๒๕๑๔

ลำดับ	พรรคการเมือง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			รวม	
		เหนือ	กลาง	ใต้		
๑	ประชาธิปไตย	๒๘	๑๕	๔๕	๓๐	๑๑๘
๒	ชาติไทย	๒๗	๑๒	๑๖	๑	๕๖
๓	กิจสังคม	๑๕	๑๔	๑๐	๒	๔๑
๔	เกษตรสังคม	๔	๒	๓	—	๙
๕	ธรรมสังคม	๑๒	๕	๑๐	๑	๒๘
๖	สังคมชาตินิยม	๒	๒	๔	—	๘
๗	พลังใหม่	๒	—	—	๑	๓
๘	พลังประชาชน	๓	—	—	—	๓
๙	พัฒนาจังหวัด	—	๒	—	—	๒
๑๐	สังคมนิยมแห่งประเทศไทย	๑	—	—	๑	๒
๑๑	แนวร่วมสังคมนิยม	๑	—	—	—	๑
๑๒	แนวร่วมประชาธิปไตย	—	๑	—	—	๑
๑๓	ไทสังคม	๑	—	—	—	๑
๑๔	ธรรมาธิปไตย	๑	—	—	—	๑
๑๕	ประชาธิปไตย	—	—	๑	—	๑
๑๖	พิทักษ์ไทย	—	—	๑	—	๑
๑๗	แรงงาน	—	๑	—	—	๑
๑๘	สังคมก้าวหน้า	๑	—	—	—	๑
๑๙	สยามใหม่	—	๑	—	—	๑
	รวม	๕๘	๕๕	๕๐	๓๖	๒๓๙

ข้อสังเกต ในการเลือกตั้งวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๕ ครั้งนี้ มีพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง จำนวน ๓๕ พรรค แต่ได้รับเลือกตั้งเพียง ๑๕ พรรค และในจำนวนนี้มีเพียง ๔-๕ พรรคเท่านั้นที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน นอกนั้นโคตะแนนเสียงพรรคละคนหรือสองคน

ที่มา การเมืองและสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า ๕๘๖

วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๑๕ การเลือกตั้งของไทยที่ผ่านมาหลายครั้ง แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวในทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย จากการศึกษาทางทฤษฎี Historical Approach และทางทฤษฎี Behavioral Approach ระบบการเมืองในอดีต พบว่าการเลือกตั้งของไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะสถิติผลการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนมากไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร จากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอดีต ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเกิน ๕๐ % ยกเว้นการเลือกตั้งปี ๒๕๐๐ ซึ่งถือว่าเป็นการเลือกตั้งไม่สุจริต อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมิได้หมายความว่าผู้ใช้สิทธิหรือออกเสียงเลือกตั้งเกินกว่า ๕๐ % จะต้องเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยเสมอไป ความเป็นประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ และประการหนึ่งได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ไปใช้สิทธิหรือออกเสียงเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ๆ เพื่อแสดงความเป็นประชาธิปไตย

สำหรับประเทศไทยจะพบว่า การได้มาซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นมิได้เกิดจากการต่อสู้เรียกร้องของประชาชน ซึ่งเป็นกำลังพื้นฐานของประเทศ หากแต่เกิดจากการเรียกร้องและปฏิบัติการของคนที่มีความรู้ทางการศึกษาในระดับสูง เพียงกลุ่มเดียว (from the top down) Mosel กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมหรือความต้องการของสังคมว่าเป็นแบบการเปลี่ยนแปลงจากเบื้องบน^(๑) (Change from the top) หรือการคัดลีนใจจากเบื้องบน

(๑)

Jame N. Mosel, "Thai Administrative Behavior," in W.J. Siffin (ed.) Toward Comparative Study of Public Administration, (Bloomington : Indiana University Press, 1957), p. 280

(decision from above) ระบบการ เมืองดังกล่าวนี้ทำให้ประชาชนขาดความเข้าใจและขาดความสนใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมือง ดังนั้น หลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว จึงไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนแต่อย่างใด เพราะประชาชนยังมิได้รับการปลูกฝังให้เกิดความสำนึกในสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตยซึ่งจำเป็นต่อโอกาสความคึกและปฏิบัติงานอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ (rational and systematic) นอกจากนี้ประชาชนยังขาดการเอาใจใส่และมิได้รับการปลูกฝังความรู้พื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองน้อย

ปัญหาและอุปสรรคในการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอำเภออินทร์บุรี

แม้ว่ากรมการปกครองจะได้ประชาสัมพันธ์และคาดหวังว่าจะมีประชาชนมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำนวนถึง ๒๐ % ก็ตามแต่ปรากฏว่าประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ทั้งนี้เนื่องจากประสบปัญหาอุปสรรคหลายประการ ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้ คือ

๑. ปัญหาเกี่ยวกับระบบ

๑.๑ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประมาณ ๘๐ % อาศัยอยู่ในชนบทและประกอบอาชีพเกษตรกรรม การตั้งบ้านเรือนมักจะอยู่กันเป็นหมู่บ้าน สำหรับพวกที่มีอาชีพเดียวกันและมีความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันเกือบทุกแห่ง ครอบคลุมในชนบทส่วนใหญ่เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคเกือบทุกครอบครัว ดังนั้น จึงมีความต้องการอย่างเดียวกัน (Homogeneous) สภาพการคมนาคมในชนบทยังไม่ดีพอ การติดต่อระหว่างหมู่บ้านไม่สามารถกระทำใ้ทั่วถึง ประชาชนจึงมีความสัมพันธ์กันเฉพาะในงานประเพณีและงานรื่นเริง สภาพดังกล่าวทำให้ประชาชนเกิดความเคยชินและขาดความกระตือรือร้น สำหรับความเป็นอยู่ของประชาชนชาวอำเภออินทร์บุรีส่วนใหญ่อยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะพื้นที่เป็นโคกสลับแอ่ง สภาพการคมนาคมไม่ดี ประชาชนจึงไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันได้ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในอำเภออินทร์บุรีจึง เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ผู้วิจัยได้สอบถามนายอำเภออินทร์บุรีทราบว่า ประชาชนอำเภอประจันตคาม มีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก เพราะสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนสามารถ

รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อนอย่างเหนียวแน่น แต่สำหรับประชาชนในอำเภอภินทรบุรี เฉพาะตำบล
 ที่ติดต่อกับอำเภอประทักษิณเท่านั้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่บ้าง ส่วนตำบลที่ห่างออกไปจากอำเภอประทักษิณ
 ประชาชนทั้งบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายจะมีส่วนร่วมและสนใจน้อยลง นอกจากนี้ผู้วิจัยเคย
 ออกไปเลือกตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลบ่อทอง ปรากฏว่าประชาชนทั้งหมดไม่ยอมสมัครเป็น
 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพราะเกรงว่าจะต้องถูกใช้ทำงาน และกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งคนก่อนที่
 จากตำแหน่ง เนื่องจากไม่ไต่ปฏิบัติหน้าที่ของตน

นอกเหนือไปจากสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนแล้ว ลักษณะนิสัยชอบกระทำในสิ่ง
 ง่าย ๆ อย่างไม่เป็นระเบียบยัง เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเลือกตั้ง กล่าวคือ ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง
 จะต้องมีรายชื่ออยู่ใน ผ.ท.๕ (แบบบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง) และจะต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชน
 ต่อเจ้าหน้าที่ ซึ่งปรากฏว่าประชาชนส่วนหนึ่งไม่มีบัตรประจำตัว ๆ มาแสดง หรือมีรายชื่อตกหล่นไป
 จากบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง จึงไม่สามารถใช้สิทธิลงคะแนนเสียงได้ สำหรับการแนะนำให้ประชาชนจัด
 ทำบัตรประจำตัว ๆ ใหม่ ไม่ไต่ผล เนื่องจากประชาชนเหล่านั้นมีฐานะยากจน การทำบัตรประชาชน
 ใหม่จะเสียเวลา เสียเงิน ค่ารถ และค่าธรรมเนียมในการทำบัตรประชาชน ประชาชนจึงเห็นว่า
 การจัดทำบัตรประชาชนเพื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้งนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใดแล้วยังจะต้อง
 เสียเวลาและเงินทองอีกด้วย

๑.๒ ระบบการคมนาคม เนื่องจากสภาพการคมนาคมในอำเภอภินทรบุรี
 ไม่สู้ดีนัก ดังนั้น การติดต่อระหว่างหมู่บ้านจึงไม่ได้รับความสะดวก แมว่าการเลือกตั้งจะมีขึ้นในฤดูแล้ง
 ซึ่งรถยนต์สามารถผ่านเข้าออกได้ แต่บางแห่งหน่วยเลือกตั้งอยู่ไกล และรถของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่
 ว่างรับ-ส่งประชาชนให้ไปใช้สิทธิก็มีน้อย ดังนั้น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเฉพาะหมู่บ้านที่
 อยู่ไกลหน่วยเลือกตั้ง ประชาชนจะเดินไปใช้สิทธิพร้อมกันเป็นกลุ่ม ๆ สำหรับในส่วนที่อยู่ไกลหากไม่มี
 รถรับ-ส่งตามหน่วยเลือกตั้งแล้ว ประชาชนเหล่านั้นจะไม่ไปใช้สิทธิ (๑) เพราะการเดินทำให้

(๑) ผู้เขียนเคยเป็นกรรมการเลือกตั้ง กำหนดตำบลบ้านนา ปรากฏว่าที่หน่วยเลือกตั้งหมู่บ้านนาคำ
 ซึ่งอยู่ไกลมีประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย และมีประชาชนบางหมู่บ้านไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลย
 จนกระทั่งประมาณ ๑๔.๐๐ น. จึงไต่มาใช้สิทธิ เนื่องจากรถรับ-ส่ง ไม่ได้ไปรับ ประชาชนในหมู่บ้าน
 บาดว่า จึงไปใช้สิทธิ

ประชาชนต้องเห็นคุณค่าและเสียเวลา ส่วนการนั่งรถเมล์เพื่อไปซื้อสิทธิ ประชาชนเห็นว่าจะต้องเสียเงินโดยที่ไม่ได้มีสิ่งตอบแทนเนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ดังนั้น ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่ไปซื้อสิทธิเลือกตั้งดังกล่าว

๑.๓ ระบบพรรคการเมือง พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการรวมกันของบุคคลต่าง ๆ ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองในแนวทางใหญ่ ๆ ตรงกัน หรือใกล้เคียงกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะคัดเลือกและเสนอชื่อผู้สมัคร เข้ารับเลือกตั้งโดยหวังที่จะได้เป็นรัฐบาล หรือควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล (๑) พรรคการเมืองจึง เป็นสถาบันทางการเมืองที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกที่มีความหมายจะไขกระบวนทางการเมือง เป็นเครื่องมือสำหรับสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม พรรคการเมือง เป็นกลไกสำคัญที่เป็นผู้ให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชน (Political Orientation) เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ทางการเมืองและก่อให้เกิดความตื่นตัวต่อความเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นศูนย์รวมพลังทางการเมือง (Political Supremacy) เพื่อเรียกร้องความคิดเห็นให้เกิดอำนาจในการต่อรอง เป็นผู้เลือกสรรบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง (Political Recruitment) พรรคการเมืองจะเป็นผู้กลั่นกรองคัดเลือกบุคคลที่พรรคเห็นสมควร เป็นผู้กำหนดและปฏิบัติตามนโยบายที่ได้วางไว้

สำหรับพรรคการเมืองในอำเภอบินบุรีที่ตั้งผู้สมัคร เข้าแข่งขันทางการเมืองในนามของพรรคมีจำนวนมาก แต่ปรากฏว่าไม่มีสำนักงานของพรรคการเมืองในเขตอำเภอแต่อย่างใด คงมีแต่เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร โครงสร้างของพรรคการเมืองจึง เป็นเพียงรูปแบบ (Forms) ของแนวความคิดทางการเมืองแบบตะวันตก แต่เนื้อหา (Substance) ซึ่งได้แก่ อุดมการณ์ (Ideology) และวิถีชีวิต (Way of life) หากได้เหมือนกับของตะวันตกไม่ นอกจากนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนเป็นผู้ที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจดี หรือเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงได้เข้ามาเล่นการเมือง ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการของพรรคการเมืองแทบทุกพรรค เนื่องจากเชื่อมั่นว่าบุคคลเหล่านั้นมี

(๑) หยุด แสงอุทัย, หลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป, หน้า ๒๕๒

โอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งมาก ดังนั้น คณะกรรมการพรรคจึงติดต่อทบทวนให้สมัครในนามของพรรค โดยไม่สนใจว่าผู้สมัครจะมีพื้นฐานทางการเมืองอย่างไร มีอุดมการณ์สอดคล้องกับพรรคหรือไม่ การหาเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่จึงใช้วิธีทุ่มเงินทองแข่งกัน เนื่องจากผู้สมัครมีฐานะทางเศรษฐกิจ (๑) ดังนั้น พรรคการเมืองไทยจึงเป็นการรวมกลุ่มของนักการเมืองที่หวังผลจากการเลือกตั้ง (Political Clique) มากกว่าที่จะเป็นพรรคการเมืองอย่างแท้จริง

๑.๔ ระบบการศึกษา ก้าวศึกษามีความสำคัญต่อระบบการเมืองโดยเฉพาะประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องอาศัยประชาชนทั้งหมดช่วยกันจรรโลงไว้ ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระบบการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ ความคิด และความเฉลียวฉลาดในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัวและสังคมของคน ตลอดจนกำหนดวิถีชีวิตของตนได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การกระทำดังกล่าวจำเป็นจะต้องได้รับการศึกษาคือพอสมควร (๒) การศึกษาช่วยให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพอันเป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วยความเจริญก้าวหน้าและความถดถอย (Upward & downward mobilization) จึงขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคน การศึกษาจึงเป็นอุปกรณ์ที่จะขาดไม่ได้ และจะต้องมีไว้พร้อมที่ทุกคนทุกชั้น ทุกวัยจะแสวงหาได้ (๓) การศึกษาไม่เพียงแต่จะจัดให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ควรจะให้ประชาชนได้รับการฝึกฝนใหญ่จักหลักของประชาธิปไตย ช่วยฝึกฝนให้คนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และยอมรับการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากนี้ยังควรฝึกฝน

(๑) ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ นั้น ปรากฏว่าประกอบอาชีพธุรกิจการค้ามากที่สุด ถึง ๘๒ คน หรือ ๒๕.๓๕ % ข้าราชการบ้านานาญ ๕๕ คน หรือ ๑๖.๑๒ % ทนายความ ๓๓ คน หรือ ๑๑.๔๓ %

โปรดดูรายละเอียดใน อมร รัชสารัตน์ ขณะเสด็จเยี่ยม "ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของไทย พ.ศ. ๒๕๑๕" รัฐสภาสาร, หน้า ๒๓๓

(๒) ชู แสงศักดิ์ "การศึกษาพัฒนาการกับการพัฒนาทางการเมือง" ใน ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ เรียบเรียงโดย อมร รัชสารัตย์ และ ชัยคิยา กรรณสูตร (พระนคร : โรงพิมพ์ชมรมสหกรณ์การชายและการชื้อแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕), หน้า ๖๕๕

(๓) พัทยา สายสุ "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามแผน" เรียบเรียงโดย อมร รัชสารัตย์ และ ชัยคิยา กรรณสูตร , เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗๓

ให้นักเรียนไตร่ตรองการทำงานร่วมกัน รู้จักสิทธิหน้าที่ ตลอดจนฝึกฝนใหม่มีความรับผิดชอบ

สำหรับการศึกษาของประชาชนในอำเภอบึงนครบุรี ยังอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อจบการศึกษาไปแล้วไม่ได้นำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ และการสอนในโรงเรียนไม่ได้ฝึกฝนให้รู้จักหลักของประชาธิปไตยอย่างจริงจัง ประชาชนที่จบการศึกษาแล้วเป็นจำนวนมากล้มหนังสือที่เรียนมา เพราะไม่เคยทบทวนความรู้ที่ได้ศึกษามา หากพิจารณาถึงพื้นฐานทางการศึกษาของประชาชนในอำเภอบึงนครบุรีแล้ว จะพบว่ายังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้การศึกษาระชาบาลยังขาดแคลนครูผู้สอน โดยเฉพาะในท้องที่ทุรกันดาร และการถ่ายทอดวิชาความรู้ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ และไม่มีโอกาสศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทางการ เมือง ทั้งยังไม่เคยถูกฝึกให้เด็กใ้รู้จักการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการแสดงออกถึงความสามารถร่วมกัน ดังนั้น เด็กจึงไม่สามารถรวมกันเป็นกลุ่ม หลังจากที่ยุ่จบการศึกษาไปแล้วเด็กจึงไม่ไ้ทำกิจกรรม หรือมีบทบาทในหมู่บ้านของตนแต่อย่างใด

๑.๕ ระบบการถ่ายทอดความรู้ทางการ เมือง เป็นการให้ความรู้ทางการ เมืองและสร้างความสำนึกทางการ เมืองให้กับประชาชน ใ้รู้วามบทบาททางการ เมืองของตนคืออะไร การถ่ายทอดความรู้ทางการ เมือง เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยใ้ประชาชนใ้เรียนรู้รูทางการ เมืองในขณะที่ระบบการสอนหนังสือของไทยยังไม่เสริมสร้างระบบประชาธิปไตยเท่าที่ควร สำหรับประชาชนในอำเภอบึงนครบุรีส่วนใหญ่ใ้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการ เมืองน้อย เพราะมีความจำเป็นในปัญหาปากท้องไม่มีเวลาสนใจกับการ เมือง โดยเฉพาะประชาชนในเขตเทศบาลทองชนชวายอยู่กับการทำมาหากินจึงใ้ประชาชนในอำเภอบึงนครบุรีมีความรู้ความเข้าใจในการ เมือง ไม่มากนัก

สรุป ปัญหาที่เกิดขึ้นในการ เมืองไทยเนื่องจากระบบต่าง ๆ ของไทยยังขาดประสิทธิภาพที่คี่พอ และในบางกรณีระบบของไทยบางส่วนก็ยังมีลักษณะที่ขัดข้องระบบการ เมืองอีกด้วยการขาดระบบที่จะช่วยใ้ในการพัฒนาระบบการ เมืองดังกล่าว มิได้หมายความว่าประเทศไทยไม่มีระบบการ เมือง หากแต่หมายถึงระบบของไทยเป็นไปใ้ในรูปของการพัฒนาเทียมแฝง (pseudomorphic development) กล่าวคือ เป็นการพัฒนาแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ เนื่องจากขาดความสามารถ (cabability) ในระบบสังคมเดียนแบบของไทย แมว่าจะพยายามใ้ใ้มีการปกครองระบบประชาธิปไตยตามแบบอย่างประเทศตะวันตกก็ตาม แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นระบบรัฐสภาาระบบพรรคการเมืองจึงเป็นการจัดรูปแบบหรือฟอร์มขึ้นมา โดยขาดความรู้ความสามารถและเป็นเพียงรูปแบบที่ปราศจาก

เนื้อหาองค์ประกอบ (form without content) ผลที่ได้รับจึงออกมาทางลบ (Negative)

๒. ปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคล

๒.๑ ประชาชน ระบบการเมืองจะประสบผลสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลในประเทศนี้ให้ความสำคัญและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะระบบการเมืองจำเป็นจะต้องได้รับความสนับสนุนจากบุคคลฝ่ายต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จนกระทั่งติดตามผลการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สำหรับประชาชนในอำเภอekinทร์บุรี มีการออกอภัยกระจัดกระจาย และมีสภาพการคมนาคมไม่ดี การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านไม่สามารถทำได้ทั่วถึงในฤดูฝน ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่จึงติดตามเหตุการณ์ภายนอกหมู่บ้านโดยอภัย วิทยุอย่างไรก็ดี ประชาชนในชนบทเองก็ไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการรับฟังข่าวสารทางการเมืองมากกว่าการฟังรายการบันเทิง เช่น นวนิยาย เพลง หรือข่าวชาวบ้าน นอกจากนี้ความยากจนและความจำเป็นในการประกอบอาชีพกสิกรรม ทำให้ประชาชนย้ายภูมิลำเนาบ่อย ๆ ในบางครั้ง ประชาชนมีภูมิลำเนาแห่งหนึ่ง แต่ตัวไปประกอบอาชีพอีกแห่งหนึ่ง การย้ายถิ่นฐานโดยมิได้แจ้งย้ายทะเบียนราษฎรทำให้ประชาชนเหล่านั้นไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจความสำคัญของทะเบียนราษฎร เมื่อย้ายถิ่นฐานจึงไม่ได้ออกรายชื่อแจ้งย้ายทะเบียนราษฎร สำหรับความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนอำเภอekinทร์บุรี เนื่องจากประชาชนได้รับการศึกษาน้อย และไม่เข้าใจในระบบการเมืองประกอบกับระบบสังคมที่ยอมรับนับถือผู้มีอำนาจหรือผู้มีเงินทอง จึงทำให้ประชาชนตกสนใจเลือกผู้ที่มีเงินหรือผู้ที่มีอำนาจ ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้านแนะนำ นอกจากนี้ ความเคยชินกับการถูกใช้อำนาจเป็นประจำทำให้ประชาชนเห็นว่าการต่อสู้เรียกร้องความระบอบวิถีทางแห่งประชาธิปไตยกลายเป็นความวุ่นวายจึงไม่ให้ความสนใจ ในทัศนะของประชาชนส่วนใหญ่ต้องการทำมาหากินอย่างสงบ จึงทำให้ประชาชนให้ความสนใจกับการปกครองที่มีประสิทธิภาพแบบเผด็จการมากกว่าระบอบประชาธิปไตย

๒.๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวได้ว่านักการเมือง เป็นผู้นำเข้ามาสู่วงการเมือง เพื่อหวังที่จะได้ใช้ความรู้อันมีอยู่เข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชนควบคุมการดำเนินงาน นอกจากนี้นักการเมืองจะต้องมีความรู้และสามารถไขว้จากรู้อาณของตนเพื่อประโยชน์ของปวงชน มิใช่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว การอธิบายตลอดจนการลงคะแนนเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือได้ว่าเป็นการกระทำของประชาชนทั้งประเทศ ปัญหาที่สำคัญของไทยคือ นักการเมืองไม่รู้จักหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงไปกวางกายงานราชการฝ่ายประจำ และในบางครั้งก็เอาใจประชาชนมากเกินไปจนลืมนึกถึง

หน้าที่ของคุณ และต้องการผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ซึ่งใช้เงินทองทุ่มเทในการหาเลี้ยง เป็นจำนวนมาก เมื่อได้รับเลือกตั้งก็อาศัยตำแหน่งหน้าที่เหล่านั้นหาผลประโยชน์ เป็นต้นว่า การยกมือสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลโดยได้รับเงินตอบแทน การทำสัญญาฉบับกับต่างประเทศ ที่ปรากฏมาแล้วในอดีต นอกจากนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนยังใช้อภิสิทธิ์ฝากลูกหลานเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยต่าง ๆ บางครั้งยังตั้งสำนักงานรับรองทุกเรื่องราวจากประชาชนโดยมิได้ใคร่ครวญ หรือปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอน ก่อให้เกิดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพาราษฎร เขาพบนายกรัฐมนตรีกวาวละมาก ๆ จึงเป็นการบีบบังคับรัฐบาลโดยหวังจะเป็นผู้นำที่ได้รับความนิยมจากประชาชน การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่หวังผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมโดยเอาเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นมาบังหน้านั่นเอง นอกจากนี้ ในคานการปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาอีกเอาปัญหาเรื่องส่วนตัวมาอภิปรายกันมากกว่าที่จะพูดถึงหลักการและเหตุผลและในบางครั้งก็มีใครสนใจหน้าที่ของคุณซึ่งจะพบว่า นักการเมืองบางคนถึงหลับบาง ออกไปนั่งในสโมสรบาง เมื่อถึงเวลาลงคะแนนเสียงก็หลับเขามายกมือ จนถึงกับมีคำล้อเลียนว่า "หลับ ๆ ก้น ๆ หมิ่นหา เกินไปเกินมาหาพัน ทำงานทั้งวันหมิ่นหา" แสดงให้เห็นว่าประชาชนบางส่วนไม่ศรัทธาต่อนักการเมืองมากนัก

๒.๓ ข้าราชการ เป็นกลไกที่สำคัญของรัฐบาลซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องจักรการทำงานของรัฐบาลจะโคจรลมน้อย จึงขึ้นอยู่กับข้าราชการ ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานมากนักเพียงใด และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถหรือไม่ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ข้าราชการเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะข้าราชการเป็นผู้ทำหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม และการจะปฏิบัติหน้าที่ให้เรียบร้อยก็จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ตลอดจนการชวนช่วยในการคนหาระเบียบคำสั่ง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการอาเภอกบิรินทร์ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่มีเวลามากนักเนื่องจากจะต้องรับผิดชอบกับงานประจำจึงไม่มีโอกาสศึกษาขั้นตอนและระเบียบวิธีปฏิบัติให้เข้าใจอย่างดองแพ และข้าราชการบางส่วนก็ได้วางตัวเป็นกลาง เช่น ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บางคนเป็นหัวคะแนนให้นักการเมือง โดยใช้อิทธิพลที่มีอยู่ชักชวนให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงให้กับบุคคลที่ตนต้องการ จนถึงกับมีการแจกความว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รับซื้อบัตรประชาชนไว้คักคะแนนเสียงของคุณแข่งขัน ในคานการดำเนินการเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ไม่สามารถดำเนินการใดถูกต้อง และไม่วางตัวเป็นกลาง